

LIETUVOS RESPUBLIKOS
SEIMAS

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KANCELIARIJOS
INFORMACIJOS IR KOMUNIKACIJOS DEPARTAMENTO
TYRIMŲ SKYRIUS

Gedimino pr. 53, 01109 Vilnius Tel.: (8 5) 239 6170 / 239 6185
El. p.: tyrimai@lrs.lt; info@lrs.lt; ikd@lrs.lt www.lrs.lt/info

**Analitinė apžvalga
22/115**

2022-12-21

**Lietuvos Respublikos Seimo V (rudens) sesijos
svarbesnių sprendimų teisėkūros srityje išankstinė apžvalga
(2022 m. rugsėjo 10 d. – gruodžio 20 d.)**

Turinys

Įvadas	1
SEIMO PRIIMTI SVARBESNI ĮSTATYMAI, KITI TEISĖS AKTAI	7
APLINKOS APSAUGA, TERITORIJŲ PLANAVIMAS, ŽEMĖS ŪKIS	7
BIUDŽETAS, MOKESČIAI, AUDITAS	8
EKONOMIKA	9
EUROPOS SĄJUNGOS IR UŽSIENIO POLITIKOS KLAUSIMAI	11
NACIONALINIS SAUGUMAS, KRAŠTO APSAUGA, KORUPCIJOS PREVENCIJA	12
SOCIALINĖ APSAUGA	14
SVEIKATOS APSAUGA	16
ŠVIETIMAS, KULTŪRA, SPORTAS	17
TEISĖ IR TEISĖTVARKA	18
ŽMOGAUS TEISIŲ KLAUSIMAI	21
VALSTYBĖS VALDYMAS IR SAVIVALDA	22

Įvadas

2020–2024 m. kadencijos Lietuvos Respublikos Seimo V (rudens) sesija prasidėjo 2022 m. rugsėjo 10 d., iki gruodžio 20 d. buvo surengti 42 Seimo posėdžiai.

Su valstybės saugumu, kovos su korupcija susijusioje teisėkūros srityje svarbūs Seimo nutarimai dėl nepaprastosios padėties įvedimo (pratęsimo), kuriais, atsižvelgiant į Rusijos ir Baltarusijos veiksmus, keliančiais grėsmę pirmajam Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo interesams, be kita ko, susijusiems su patikima valstybės sienos, sudarančios ir Europos Sąjungos išorinės sienos dalį, kontrole ir apsauga, vėl įvesta (pratęsta) nepaprastoji padėtis Lietuvos pasienio ruožuose su Rusija ir Baltarusija bei pasienio kontrolės punktuose, esančiuose ne pasienio ruožo teritorijoje.

Seimo V (rudens) sesijos metu priimtu naujos redakcijos **Lietuvos šaulių sąjungos įstatymu** organizacija iš esmės reformuojama, sustiprinama ir išplečiamos jos funkcijos. Lietuvos šaulių sąjunga prisidės prie gyvybiškai svarbių valstybės funkcijų vykdymo bei dalyvaus valstybės ginkluotoje gynyboje ir pilietiniame pasipriešinime karo padėties ar ginkluotos gynybos nuo agresijos (karo) metu.

Civilinės saugos įstatymo pakeitimo įstatymo naujoje redakcijoje įstatymo pavadinimas pakeistas į **Krizių valdymo ir civilinės saugos įstatymą**. Juo diegiamas naujas integruotas krizių valdymo ir civilinės saugos sistemos modelis, kurį įdiegus bus sukurtas aiškiai valdomas, gerai koordinuotas grėsmių vertinimo, prevencijos ir atsako į jas mechanizmas, kuriame dalyvaus valstybės ir savivaldybių institucijos, nevyriausybinių organizacijų ir visuomenė.

Draudimo propaguoti totalitarinius, autoritarinius režimus ir jų ideologijas įstatymu įtvirtintas totalitarinių ir autoritarinių nurodytų režimų ir jų ideologijų propagavimo draudimas ir su totalitarinių, autoritarinių režimų ir jų ideologijų propagavimu siejamų viešųjų objektų pakeitimo ar pašalinimo tvarka.

Teisės, valstybės valdymo, viešojo administravimo srityje itin reikšmingi **Teismų įstatymo** pakeitimai – jais sudaromos sąlygos optimizuoti ir paspartinti pretendentų į teisėjus atrankos procedūrą. Iš esmės pertvarkyta teisėjų atranka – bus sudaromi ir nuolat atnaujinami pretendentų į teisėjo pareigas rezerviniai sąrašai, kurie leis pagreitinti teisėjų paskyrimą į atsilaisvinusias vietas ir užtikrins teismų veiklos nepertraukiamumą. Naujomis pataisomis taip pat siekiama subalansuoti teisėjų darbo krūvį ir suvienodinti teisėjų bei teismo darbuotojų darbo sąlygas nuo 2024 m. sausio 1 d. pradedančiame veikti Regionų administraciniame teisme. Pataisomis siekiama plačiau naudoti informacines technologijas ir elektroninių ryšių technologijas, taip didinant teismų procedūrų skaitmeninimą bei teisingumo vykdymo prieinamumą visuomenei. Priimtomis lydimosios Administracinių bylų teisenos įstatymo pataisomis nustatomos administracinių bylų teisingumo taisyklės.

Politinių organizacijų įstatymas priimtas nepritarus Respublikos Prezidentas veto. Šis įstatymas reglamentuoja juridinių asmenų, kurių teisinė forma yra politinė partija arba politinis komitetas, steigimą, veiklą, teises, pabaigos (reorganizavimo ir likvidavimo) ir pertvarkymo ypatumus, politinių partijų ir politinių komitetų finansavimo ir finansavimo kontrolės tvarką.

Naujos redakcijos **Geros valios kompensacijos už neteisėtai nusavintą Lietuvos žydų ir Lietuvos žydų religinių bendruomenių nekilnojamąjį turtą įstatymo** tikslas – įvertinus Lietuvos žydų bendruomenės istoriją bei nekilnojamojo turto nacionalizavimo ir nusavinimo aspektus, kompensuoti už Lietuvos žydų religinių bendruomenių nekilnojamąjį turtą (išskyrus žemę) ir Lietuvos žydų nekilnojamąjį turtą, kuris buvo nacionalizuotas ar kitaip neteisėtai nusavintas nacistinio ir sovietinio totalitarinių režimų. Įstatyme įtvirtintos kompensacijos sumos yra galutinės, ateityje negali būti keičiamos ir reiškiamos pretenzijos dėl jų.

Seimo V (rudens) sesijos metu buvo svarbus **Konstitucinio Teismo nutarimų įgyvendinimas**. Priimtų **Mokesčių administravimo įstatymo** pakeitimų tikslas – įgyvendinti Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2021 m. gegužės 13 d. nutarimą „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymų nuostatų, susijusių su mokesčių teisinio reguliavimo pakeitimais, atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. Pagal įstatymą, mokesčių įstatymams priimamiems su valstybės biudžeto rodiklių įstatymu yra (gali būti) netaikoma privalomo 6 mėnesių mokesčių įstatymų įsigaliojimo taisyklė, kai nėra sunkinama mokesčių mokėtojo padėtis; nustatytos palūkanų ir delspinigių skaičiavimo taisyklės; užtikrinta tinkama mokesčių mokėtojų duomenų apsauga, sudarytos teisinės prielaidos skirti mokesčių įstatymų pažeidimus padariusiems asmenims tinkamai individualizuotas baudas.

Farmacijos įstatymo ir Sveikatos draudimo įstatymo pakeitimų pagrindinis tikslas – įgyvendinti Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2021 m. spalio 15 d. nutarimą bei užtikrinti racionalų PSDF lėšų, skirtų vaistiniams preparatams ir medicinos pagalbos priemonėms kompensuoti, ir atitinkamai pacientų lėšų, skirtų jiems įsigyti, panaudojimą bei skatinti konkurenciją

tarp vaistų tiekėjų, taip pat sveikatos apsaugos ministrui suteikti platesnius įgaliojimus dėl vaistinių preparatų tiekimo ir vartojimo esant tam tikroms aplinkybėms.

Saugaus eismo automobilių keliais įstatymo, Administracinių nusižengimų kodekso ir Baudžiamojo kodekso pakeitimais yra įgyvendintas Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2020 m. liepos 24 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos saugaus eismo automobilių keliais įstatymo 24 straipsnio 7, 8 dalių atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“.

Administracinių bylų teisenos įstatymo pakeitimais atsisakyta įstatymo 158 straipsnio 2 dalies nuostatos, numančios, kad visais atvejais prašymą dėl proceso atnaujinimo surašo advokatas. Priimtu įstatymu įgyvendintas Konstitucinio Teismo 2022 m. vasario 10 d. nutarimas, kuriuo buvo pripažinta, jog Administracinių bylų teisenos įstatymo 158 straipsnio 2 dalies nuostatos prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 109 straipsnio 1 daliai, konstituciniams teisinės valstybės, teisingumo principams.

Valstybinio socialinio draudimo įstatymo pakeitimais nustatyta, kad už valstybės lėšomis draudžiamus asmenis socialinio draudimo įmokas gali sumokėti ne tik įstaigos, kurių vadovai yra valstybės biudžeto asignavimų valdytojai, bet ir šių įstaigų vadovų įgalios asignavimų valdytojui pavaldžios ir (ar) ministrų valdymo sričių biudžetinės įstaigos. Įgyvendinant Konstitucinio Teismo 2022 m. gegužės 19 d. nutarimą ir siekiant taikyti vienodas taisykles pažeidus mokesčių įstatymus bei socialinio draudimo įmokų mokėjimą reguliuojančias nuostatas, įstatyme numatyta galimybė baudos dydį individualizuoti, nustatyta daugiau draudėjų atleidimo nuo paskirtų baudų mokėjimo pagrindų.

Socialinės apsaugos problemų sprendimo srityje reikšmingi **Piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymo** pakeitimai, kuriais įtvirtinta, kad turintiems teisę į būsto šildymo išlaidų, geriamojo vandens išlaidų ir karšto vandens išlaidų kompensacijas gyventojams dėl jų kreipusis likus mėnesiui iki šildymo sezono pradžios ar jo metu, kompensacijos būtų skiriamos visam šildymo sezonui. Teisę į kompensacijas užtikrinta nuo pačios šildymo sezono pradžios, nepriklausomai nuo to, kada dėl jų kreipiamasi šildymo sezono metu. Šiuo pakeitimu siekta sklandesnio kompensacijų teikimo padaugėjus besikreipiančiųjų skaičiui. Įstatymas galios iki 2024 m. balandžio 30 d., t. y. 2022–2023 m. ir 2023–2024 m. šildymo sezonais.

Šeimynų įstatymo pakeitimo įstatymu siekiama skatinti šeimynų, kuriose globojami vaikai augtų kuo artimesnėje šeimai aplinkoje, steigimąsi ir sudaryti palankesnes sąlygas šeimynų veiklai.

Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto 2023 metų rodiklių patvirtinimo įstatymu suplanuotos Fondo biudžeto 2023 m. pajamos 8,8 proc. (537 mln. Eur) didesnės, o išlaidos - 13,5 proc. (764,2 mln. Eur) didesnės negu 2022 m. laukiama (pajamos viršija išlaidas 235, 8 mln. Eur.). Prognozuojama, kad 2023 m. vidutinė senatvės pensija, turint būtinąjį stažą, bus 575 Eur, t. y. 12,1 proc. arba 62 Eur didesnė negu 2022 m. gruodžio mėn. Vidutinės senatvės pensijos, turint būtinąjį stažą, santykis su VDU bus 48,3 proc. (2022 m. laukiamas – 45,2 proc.). Išlaidos ligos socialiniam draudimui didės 8,5 proc. (40,2 mln. Eur), lyginant su 2022 m. laukiamomis. Išlaidos nedarbo socialiniam draudimui didės net 20,1 proc. (59,8 mln.), lyginant su 2022 m. laukiamomis, nes 2023 m. prognozuojamas nedarbo lygio padidėjimas iki 6,8 proc. (nuo 6,3 proc. – 2022 m.).

Ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymo pataisomis išplėstas ligos išmokų gavėjų sąrašas užkrečiamųjų ligų protrūkių arba jų epidemijų metu (nesant paskelbtos ekstremaliosios situacijos ir (ar) karantino). Priėmus įstatymą suvienodintos ligos išmokų mokėjimo užkrečiamųjų ligų protrūkių arba jų epidemijų metu (nesant paskelbtos ekstremaliosios situacijos ir (ar) karantino) nuostatos su nuostatomis, galiojančiomis ekstremaliosios situacijos ir (ar) karantino metu.

Darbo kodekso pakeitimais numatyta nuo 2023 m. sausio 1 d. įtvirtinti teisę į penkių darbo dienų per metus mokymosi atostogas savarankiškai tobulėjantiems darbuotojams ir taip užtikrinti galimybę asmenims mokytis visą gyvenimą – tai svarbus žingsnis mokymosi visą gyvenimą koncepcijos įgyvendinimo Lietuvoje link ir tinkamo savišvietos būdu įgytų kompetencijų išnaudojimo darbo rinkoje.

Naujos redakcijos **Neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymu** reformuojama neįgaliųjų socialinės integracijos sistema. Tikimasi, kad patobulintas negalios nustatymo modelis, pagalbos

koordinavimo mechanizmas leis užtikrinti į asmens gebėjimus orientuotų paslaugų ir pagalbos savalaikį suteikimą. Tai paskatins asmenų su negalia didesnę įsitraukimą į švietimo sistemą, darbo rinką, kultūrinį gyvenimą ir kitas sritis.

Sveikatos priežiūros srityje svarbūs **Medicinos praktikos įstatymo ir Odontologijos praktikos ir burnos priežiūros praktikos įstatymo** pakeitimai – jais siekiama užtikrinti nuoseklių gydytojų rezidentų ir gydytojų odontologų rezidentų darbo užmokesčio augimą ir sudaryti sąlygas plėsti rezidentūros bazių skaičių Lietuvoje, taip skatinant gydytojų rezidentų pritraukimą į regionų asmens sveikatos priežiūros įstaigas. Taip pat tikimasi naudoti ir gydytojų rezidentų studijų kokybę, t. y. įtvirtinus gydytojo rezidento mentoriaus funkcijas, sumažės vienam gydytojo rezidentui tenkančių gydytojų rezidentų skaičius, o tai sudarys galimybę skirti daugiau laiko kiekvieno gydytojo rezidentui praktikai, veiklai prižiūrėti ir ją įvertinti.

Įgyvendinant **Sveikatos draudimo įstatymo** pakeitimus bus optimizuoti sutarčių tarp gydymo įstaigų ir teritorinių ligonių kasų sudarymo procesai ir atsisakyta papildomos vertės nesukuriančių Privalomojo sveikatos draudimo tarybos funkcijų.

2023 metų Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto rodiklių patvirtinimo įstatymu patvirtintos 2023 metų Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto įplaukos ir išlaidos.

Tabako, tabako gaminių ir su jais susijusių gaminių kontrolės įstatymo ir Alkoholio kontrolės įstatymo pakeitimais bus užkirstas kelias neteisėtai alkoholio, tabako gaminių ar elektroninių cigarečių reklamai ar vykdomai vidaus ar tarpvalstybinei nuotolinei prekybai tabako gaminiais ir / ar elektroninėmis cigaretėmis internetinėje erdvėje. Pakeitimais siekiama apsaugoti Lietuvos Respublikos rinką nuo uždraustos alkoholio, tabako gaminių ar elektroninių cigarečių reklamos, ir / ar vykdomos vidaus ar tarpvalstybinės nuotolinės prekybos tabako gaminiais ar elektroninėmis cigaretėmis, užtikrintos vienodos konkurencinės sąlygos.

Kitų **Tabako, tabako gaminių ir su jais susijusių gaminių kontrolės įstatymo** pakeitimų tikslas – reglamentuoti tabako gaminių, su tabako gaminiais susijusių gaminių ir įrenginių, skirtų šiems gaminiams vartoti, pardavimą tiesiogiai neprieinamu būdu, numatant draudimą mažmeninės prekybos vietose viešai eksponuoti (demonstruoti) tabako gaminius, su tabako gaminiais susijusius gaminius ir įrenginius, skirtus šiems gaminiams vartoti.

Užtikrinti sveikatos priežiūros paslaugų teikimą visiems laikinąją apsaugą gavusiems užsieniečiams numatyta **Sveikatos draudimo įstatymo ir Sveikatos sistemos įstatymo** pakeitimais. Tikimasi, kad įstatymų įgyvendinimas padės išspręsti ginkluoto konflikto Ukrainoje metu iškilusias problemas dėl užsieniečių, bėgantiems nuo karo Ukrainoje, teikiamų asmens sveikatos priežiūros paslaugų ir jų teikimo išlaidų apmokėjimo.

Energetikos, ekonomikos, verslo skatinimo srityje itin svarbūs **Energetikos įstatymo ir Elektros energetikos įstatymo** pakeitimai, kuriais nustatyti sugriežtinami reikalavimai asmenims, siekiantiems gauti leidimą vykdyti nepriklausomo elektros energijos tiekimo veiklą ir sumažintas garantinio tiekimo tarifas. Sugriežtinama nepriklausomų tiekėjų veiklos priežiūra, kurią atlieka VERT. Pakeitimais siekiama išvengti š. m. rugpjūtį įvykusios situacijos, kuomet, išaugus elektros kainoms rinkoje, vienas didžiausių tiekėjų buvęs „Perlas Energija“ pranešė negalįs tiekti elektros klientams fiksuota kaina.

Atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymo ir Elektros energetikos įstatymo pakeitimais numatyta, kad jūros vėjo parkas padidins vietinę elektros gamybą iki pusės Lietuvai reikalingo kiekio.

Įstatymu „Dėl Reglamento (ES) 2022/1854 įgyvendinimo“ įtvirtinta institucijų ir kitų asmenų atsakomybė siekiant Reglamente (ES) 2022/1854 nustatyto bendro elektros energijos suvartojimo sumažinimo 10 proc. tikslo, nustatytos institucijų ir kitų subjektų pareigos, susijusios su piko valandų ir elektros energijos suvartojimo piko valandomis prognozės nustatymu, taip pat priemonės, kuriomis būtų siekiama elektros energijos suvartojimo sumažinimo 5 proc. piko valandomis tikslo, įgyvendinimu ir kita.

Pridėtinės vertės mokesčio įstatymo pakeitimais pratęstas 9 proc. PVM tarifo taikymas maitinimo įstaigoms iki 2023 m. gruodžio 31 d., kultūros renginiams ir apgyvendinimo įstaigoms – neribotai, o atlikėjų teikiamoms paslaugoms – iki 2023 m. birželio 30 d. Įstatymu siekiama minėtiems sektoriams įtvirtinti stabilią, palankią mokestinę aplinką, skatinti pridėtinės vertės kūrimą, tuo pačiu kviešti gyventojus lankytis viešojo maitinimo įstaigose, kultūros renginiuose ir sporto įstaigose.

Viešųjų pirkimų įstatymo pakeitimais tobulinama viešųjų pirkimų sistema, supaprastintos įstatymų nuostatos, susijusios su perkančiųjų organizacijų atliekama tiekėjų patikra dėl jų atitikties nacionalinio saugumo interesams.

Biudžeto, finansų, mokesčių srityje svarbus **2023 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas** – atsižvelgiant į geopolitinę situaciją aplink Lietuvą, jos įtaką šalies vidaus, energetikos sektoriuje, prioritetas skirtas keturioms sritims: energijos kainų šoko sušvelninimui žmonėms ir verslui, žmonių perkamosios galios išsaugojimui, krašto saugumo stiprinimui ir tvarioms investicijoms į Lietuvos ateitį.

Su nekilnojamojo turto susijusio kredito įstatymo ir Vartojimo kredito įstatymo pakeitimai priimti siekiant didesnio Lietuvos finansų sistemos stabilumo. Numatyta finansų rinkų dalyviams sudaryti platesnes galimybes susidūrus su sunkumais gauti likvidumo paskolas iš Lietuvos banko, taip pat skolintis iš Lietuvos banko pagal Eurosistemos pinigų politikos operacijas, nes, panaikinus įstatyminius apribojimus Lietuvos bankui perimti tokius paskolų portfelius išipareigojimų nevykdymo atveju, tokie portfeliai atitiks įkaito tinkamumo kriterijus – prasiplės turto, kurį galima būtų pateikti kaip įkaitą, apimtis skolinantis iš centrinio banko.

Švietimo, kultūros ir mokslo srityje paminėtini **Visuomenės informavimo įstatymo** pakeitimai, kuriais laikinai uždraustas Rusijos Federacijos ir Baltarusijos Respublikos įsteigtų, tiesiogiai ar netiesiogiai valdomų, kontroliuojamų ar finansuojamų subjektų radijo programų, televizijos programų ir (ar) atskirų programų retransliavimas ir (ar) platinimas internete, t. y. siekiama ir toliau apsaugoti Lietuvos visuomenę nuo kryptingos dezinformacijos ir kitų manipuliacijų viešąja informacija.

Dainų švenčių įstatymo nauja redakcija siekiama numatyti efektyvesnes dainų ir šokių švenčių tradicijos išsaugojimo, tęstinumo ir plėtros bei dainų švenčių organizavimo priemonės, detaliau reglamentuoti kompetencijų pasiskirstymą ir funkcijas tarp institucijų, atsakingų už dainų ir šokių švenčių tradicijos išsaugojimą, taip pat suteikti finansines garantijas šventės tradicijų tęstinumui. Tikimasi, kad pagerės dainų švenčių organizavimo procesas, didės informacijos apie dainų šventės sklaidą Lietuvoje ir užsienyje, taip pat, tai turės teigiamą poveikį visuomenės įtraukimui į dainų švenčių tradicijos išsaugojimo procesą.

Kultūros centrų įstatymu įtvirtinami nauji kultūros centrų veiklos principai, patikslinant jų funkcijas.

Profesionaliojo scenos meno įstatymo nauja redakcija siekiama peržiūrėti profesionaliojo scenos meno įstaigų veiklos finansavimo mechanizmus ir nacionalinių, valstybinių teatrų ir koncertinių įstaigų kultūrinės edukacijos projektų finansavimą iš Lietuvos kultūros tarybos perkelti į Kultūros ministeriją. Numatoma sudaryti vienodas konkurencines sąlygas Lietuvos įstaigoms ieškant partnerių ir bendradarbiaujant su užsienio valstybių įstaigomis bei papildomai apsaugoti viešąjį interesą užtikrinant tinkamo lėšų panaudojimo kontrolę.

Aplinkos apsaugos, žemės ūkio, teritorijų planavimo srityje svarbus naujos redakcijos **Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymas** – juo siekiama nustatyti aiškius draudimus planuojamos ūkinės veiklos skaidymui, papildyti naujomis sąvokomis ar patikslinti sąvokų apibrėžtis, aiškiau apibrėžti poveikio aplinkai (PAV) kompensacinius mechanizmus, detalizuoti reikalavimus dėl prievolės atlikti PAV tam tikrose ūkio srityse ir tam tikriems objektams ir kita.

Pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo įstatymo pakeitimais nustatomas draudimas nemokamai dalyti labai lengvus plastikinius pirkinių maišelius prekių ar produktų pardavimo vietose.

Tikimasi sumažinti prekių ar produktų pardavimo vietose bei individualiuose namų ūkiuose sunaudojamo plastiko kiekį, numatomas teigiamas poveikis aplinkai, atliekų tvarkymo sektoriui.

Žemės reformos įstatymo pakeitimais numatyta teisės aktų nustatyta tvarka suteiktus, bet neįsigytus asmeninio ūkio žemės sklypus nuo 2023 m. spalio 1 d. priskirti laisvos žemės fondo žemei, esant šioms sąlygoms: jeigu už juos nebuvo įmokėtos įmokos valstybės vienkartinėmis išmokomis ar pinigais, arba jie nėra išnuomotuoti, arba juose nėra pastatytų ar statomų statinių. Tokiu būdu būtų išspręsta apleistos asmeninio ūkio žemės problema ir padidintas dirbamos žemės ūkio paskirties žemės plotas Lietuvoje.

Svarbus **su Europos Sąjungos teisės aktų nuostatu perkėlimu** susijusių teisės aktų priėmimas. Seimo V (rudens) sesijos metu priimti įstatymai, kurie yra susiję su pradėta ES teisės pažeidimo procedūra arba su Europos Komisijos paklausimais dėl atitikties ES teisei, arba su visišku direktyvų perkėlimu ir įgyvendinimu, t. y. **Su nekilnojamuoju turtu susijusio kredito įstatymo** (išplėtos Lietuvos banko galimybės realizuoti jam įkeistus su nekilnojamuoju turtu susijusius kreditus ir vartojimo kreditus), **Baudžiamojo proceso kodekso** (dėl teisės turėti advokatą vykstant baudžiamajam procesui ir Europos arešto orderio vykdymo procedūroms ir dėl teisės reikalauti, kad po laisvės atėmimo būtų informuota trečioji šalis, ir teisės susisiekti su trečiaisiais asmenimis ir konsulinėmis įstaigomis laisvės atėmimo metu), **Turizmo įstatymo** (patikslintos nuostatos, susijusios su Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos funkcijomis, teisėmis ir pareigomis, viešosios įstaigos „Keliauk Lietuvoje“ funkcijomis), **Vartotojų teisių apsaugos įstatymo** (nuostatos dėl atstovaujamojo ieškinių, siekiant apsaugoti vartotojų kolektyvinius interesus), **Pridėtinės vertės mokesčio įstatymo** (dėl pridėtinės vertės mokesčio bendros sistemos, susijusios su bendru susijusių asmenų gauto atlygio skaičiavimu), **Gaminių ir paslaugų prieinamumo reikalavimų įstatymo** (suderinami prieinamumo reikalavimus tam tikriems gaminiams ir tam tikroms paslaugoms, kad ES vidaus rinka sklandžiai veiktų, panaikinant dėl skirtingų nacionalinės teisės aktų kylančias kliūtis laisvam gaminių ir paslaugų judėjimui bei kad kuo daugiau asmenų su negalia galėtų naudotis atitinkamais gaminiais ir paslaugomis) pakeitimai.

Iš **Seimo V (rudens) sesijoje numatomų priimti** teisės aktų projektų paminėtinas itin svarbus **Fiskalinės sutarties įgyvendinimo konstitucinio įstatymas**, kurio pakeitimų svarbiausias tikslas – suteikti savivaldybėms didesnę finansinę savarankiškumą ir sukurti fiskališkai saugią galimybę savivaldybių biudžeto išlaidoms viršyti pajamas, skiriant anksčiau sukauptas ir nepanaudotas arba pasiskolintas lėšas investicijoms į projektus, finansuojamus ES fondų ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšomis. Priėmus įstatymą savivaldybės turės galimybių ne tik įgyvendinti ES lėšomis finansuojamus projektus ir prisidėti prie gyvenimo kokybės gerinimo savo bendruomenėms, tačiau turės ir daugiau lėšų savo iniciatyvoms, nes galės per metus sutaupyti lėšas naudoti ir kitais metais, todėl bus skatinamos taupyti didesniems ir reikšmingesniems darbams.

Ginklų ir šaudmenų kontrolės įstatymo pakeitimo įstatymo projektu siekiant tobulinti teisinį reguliavimą, susijusį su ginklų, šaudmenų, civilinių pirotechnikos priemonių ir sprogmenų apyvarta. Šie projektai svarbūs tuo, kad jais sudaryta galimybė privatiems ginklų prekiautojams prekiauti Lietuvoje A kategorijos automatiniais šaunamaisiais ginklais, kurie šiuo metu yra leidžiami civilinėje apyvartoje. Priėmus šiuos projektus šauliai, kariai savanoriai ir profesinės karo tarnybos kariai galės A kategorijos automatinius šaunamuosius ginklus įsigyti ir Lietuvoje.

Peticijų konstitucinis įstatymo projektu, iš esmės nereformuojant peticijų teisės įgyvendinimo mechanizmo, aiškiau ir nuosekliau sureguliuota peticijų teisės įgyvendinimo tvarka.

Vyriausybės įstatymo pakeitimais numatyta nustatyti Europos Žmogaus Teisių Teismo (EŽTT) teisėjų bei Europos Sąjungos Teisingumo Teismui padedančių generalinių advokatų, kuriuos į pareigas siūlo Lietuvos Respublika, siūlymo tvarką; reglamentuoti šių kandidatų atrankos tvarką; nustatyti, jog atrankos į EŽTT *ad hoc* teisėjų sąrašą tvarką nustatys Vyriausybė.

Svarbūs **Pilietybės įstatymo** pakeitimai, kuriais siekiama ištaisyti šiuo metu galiojančios Pilietybės įstatymo redakcijos reguliavimo trūkumus – patikslinti Pilietybės įstatymo 24 straipsnio formuluotę ir nedviprasmiškai įtvirtinti pilietybės netekimo atvejais. Numatyta, kad išimties tvarka

įgytos Lietuvos Respublikos pilietybės, būdamas ir kitos valstybės piliečiu, neteks asmuo, kuris savo veiksmais kelia grėsmę Lietuvos Respublikos interesams, viešai reiškia palaikymą valstybei, keliančiai grėsmę Lietuvos Respublikos ir (ar) kitų Europos Sąjungos valstybių narių ir (ar) jų sąjungininkų saugumo interesams, taip žemindamas Lietuvos Respublikos vardą, Įstatyme taip pat nustatyta tvarka, kuria remiantis, bus galima inicijuoti išimties tvarka įgytos Lietuvos Respublikos pilietybės netekimo procesą.

Susirinkimų įstatymo pakeitimais įstatymo nuostatos bus suderintos su 2023 m. balandžio 1 d. įsigaliosiančia Vietos savivaldos įstatymo nauja redakcija, kuri keičia vykdomosios institucijos sąvoką ir mero, kaip vykdomosios institucijos, įgaliojimus, taip pat ir derinant susirinkimo organizavimą veiksmų (neveikimo) ar pranešimo apie organizuojamą susirinkimą suderinimą apskundimo teismui tvarką bei terminus, įskaitant skundo (apeliacinio skundo) nagrinėjimo teisme terminus.

Religinių bendruomenių ir bendrijų įstatymo ir Lietuvos Respublikos Seimo statuto pakeitimų projektus paskatino poreikis įgyvendinti Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2021 m. rugsėjo 7 d. nutarimą ir Europos Žmogaus Teisių Teismo 2021 m. birželio 28 d. sprendimo byloje Senovės baltų religinė bendrija „Romuva“ prieš Lietuvą (toliau – EŽTT sprendimas) bendrąsias priemones.

Saugios laivybos įstatymo nauja redakcija reikalinga suskystintų gamtinių dujų (toliau – SGD) laivui-saugyklai „Independence“ įregistruoti Lietuvoje ir siekiant aiškesnio, nuoseklesnio ir sistemiškesnio teisinio reglamentavimo bei efektyvesnio saugios laivybos reikalavimų laikymosi užtikrinimo.

Pluoštinių kanapių įstatymo pakeitimais bus išplėstos pluoštinių kanapių auginimo galimybės – leidžiama auginti daugiau pluoštinių kanapių veislių, kuriose tetrahidrokanabinolio kiekis sudaro ne daugiau kaip 0,3 proc. (iki šiol buvo leidžiama ne daugiau kaip 0,2 proc.), taip pat bus leidžiama pluoštines kanapes auginti kaip tarpinius pasėlius.

Apžvalga parengta pagal Lietuvos Respublikos Seimo komitetų biurų ir Seimo komisijų pateiktą informaciją apie V (rudens) sesijos svarbiausius sprendimus teiskūros srityje.

SEIMO PRIIMTI SVARBESNI ĮSTATYMAI, KITI TEISĖS AKTAI

APLINKOS APSAUGA, TERITORIJŲ PLANAVIMAS, ŽEMĖS ŪKIS

Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymas Nr. XIV-1560 (nauja redakcija). Siekiama nustatyti aiškius draudimus planuojamos ūkinės veiklos skaidymui, papildyti naujomis sąvokomis ar patikslinti sąvokų apibrėžtis, aiškiau apibrėžti poveikio aplinkai (PAV) kompensacinius mechanizmus, detalizuoti reikalavimus dėl prievolės atlikti PAV tam tikrose ūkio srityse ir tam tikriems objektams ir kita.

Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymo Nr. X-764 pakeitimo įstatymas Nr. XIV-1466. Įstatymo tikslas – nustatyti geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų teikimo, geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo organizavimo ir planavimo bendruosius reikalavimus, kad būtų išvengta neigiamo poveikio žmonių sveikatai ir aplinkai, užtikrintas nepertraukiamas tokių paslaugų teikimas ir kita. Įstatymu sudaromos prielaidos įmonių savanoriškam jungimuisi, taip pat užtikrinamas paslaugos teikimas (per garantinį tiekimą) vandens tiekėjui susidūrus su sunkumais tęsti veiklos vykdymą.

Pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo įstatymo Nr. IX-517 82 straipsnio pakeitimo įstatymas Nr. XIV-1563. Įstatymu nustatomas draudimas nemokamai dalyti labai lengvus plastikinius pirkinių maišelius prekių ar produktų pardavimo vietose. Tikimasi sumažinti prekių ar

produktų pardavimo vietose bei individualiuose namų ūkiuose sunaudojamo plastiko kiekį, numatomas teigiamas poveikis aplinkai, atliekų tvarkymo sektoriui.

Žemės reformos įstatymo 15 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIIIP-4771(2). Juo siūloma teisės aktų nustatyta tvarka suteiktus, bet neįsigytus asmeninio ūkio žemės sklypus nuo 2023 m. spalio 1 d. priskirti laisvos žemės fondo žemei, esant šioms sąlygoms: jeigu už juos nebuvo įmokėtos įmokos valstybės vienkartinėmis išmokomis ar pinigais, arba jie nėra išnuomotai, arba juose nėra pastatytų ar statomų statinių. Tokiu būdu būtų išspręsta apleistos asmeninio ūkio žemės problema ir padidintas dirbamos žemės ūkio paskirties žemės plotas Lietuvoje.

Statybos įstatymo Nr. I-1240 2, 4, 8, 12, 14, 17, 18, 22, 24, 27, 271, 28, 29, 34, 35, 36, 37, 39, 40, 47, 51, 55 straipsnių ir 1 priedo pakeitimo ir Įstatymo papildymo 111 straipsniu įstatymo projektas Nr. XIVP-2128 ir lydimieji projektai (numatyta priimti iki sesijos pabaigos). Šio projektų paketo tikslas – užtikrinti Lietuvos atstovavimą, veiksmų koordinavimą ir dalyvavimą įgyvendinant paramos nuo karo, stichinių ir kitų nelaimių nukentėjusių valstybių infrastruktūros ir kitų objektų atstatymo iniciatyvas. Taip pat siekiama užtikrinti statybos sektoriaus pažangos ir plėtros skatinimo politikos įgyvendinimą, numatant už tai atsakingą subjektą – Vyriausybės įgaliotą įstaigą, ir priskiriant jai atitinkamas funkcijas, taip pat siekiama gerinti statinių projektavimo, statybos darbų kokybę per efektyvesnę statybos dalyvių atitikties kvalifikaciniam reikalavimams priežiūrą ir kt.

Pluoštinių kanapių įstatymo pakeitimo ir papildymo įstatymo projektu (planuojama priimti gruodžio 22 d.) bus išplėstos pluoštinių kanapių auginimo galimybės – leidžiama auginti daugiau pluoštinių kanapių veislių, kuriose tetrahidrokanabinolio kiekis sudaro ne daugiau kaip 0,3 proc. (iki šiol buvo leidžiama ne daugiau kaip 0,2 proc.), taip pat bus leidžiama pluoštines kanapes auginti kaip tarpinius pasėlius.

Administracinių nusižengimų kodekso 248 straipsnio pakeitimo įstatymas Nr. XIV-1565. Priimtu įstatymu įtvirtinta atsakomybė už draudimo nemokamai dalyti labai lengvus plastikinius pirkinį maišelius, išskyrus labai lengvus plastikinius pirkinį maišelius, į kuriuos pakuojami šviežia mėsa ir jos produktai, šviežios žuvys ir jų produktai, prekių ar produktų pardavimo vietose, pažeidimą. Priimtomis pataisomis siekiama sumažinti šių maišelių naudojimą bei neigiamą poveikį aplinkai.

BIUDŽETAS, MOKESČIAI, AUDITAS

Lietuvos Respublikos 2023 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas Nr. XIV-1556. Atsižvelgiant į geopolitinę situaciją aplink Lietuvą, jos įtaką šalies viduje, energetikos sektoriuje, prioritetas skirtas keturioms sritims: energijos kainų šoko sušvelninimui žmonėms ir verslui, žmonių perkamosios galios išsaugojimui, krašto saugumo stiprinimui ir tvarioms investicijoms į Lietuvos ateitį.

Ateinančių metų valstybės biudžete energijos kainų augimo poveikio sušvelninimo priemonėms žmonėms ir verslui numatyta skirti beveik 1,85 mlrd. eurų. Valstybė žmonėms kompensuos elektros ir dujų kainos augimo dalį, tam numatydama 714 mln. eurų. Pagalbos paketu verslui bus siūlomos kompleksinės priemonės padėsiančios Lietuvos įmonėms susidoroti su energijos kainų kuriamu spaudimu: elektros kainų augimo dalies kompensavimas, subsidijos energijai imlioms įmonėms iki metų pabaigos, mokesčių atidėjimo galimybė, įvairios paskolos ir kita. Siekiant apsaugoti ir stiprinti žmonių perkamąją galią, sparčiau bus didinamos senatvės ir šalpos pensijos, mažinamas dirbančiųjų apmokestinimas. Ateinančiais metais pajamos augs mokytojams, mokslininkams, medikams, statutiniams pareigūnams, viešojo sektoriaus tarnautojams. Nuosekliai įgyvendinant Lietuvos įsipareigojimus, susijusius su naryste NATO, parlamentinių partijų susitarimą, 2023 m. valstybės biudžete numatyti asignavimai užtikrins tolygų finansavimą toliau stiprinant nacionalinius gynybos pajėgumus. 2023 m. Lietuva planuoja investuoti beveik 3 mlrd. eurų, iš kurių didžiausia lėšų dalis bus skirta žaliajai transformacijai. Investuoti taip pat numatoma į skaitmeninę pertvarką, į mokslo, verslo ir inovacijų sritis stiprinant inovacijas mokslo centruose, plečiant jų pasiūlą bei skatinant startuolių vystymą ir plėtrą.

Pridėtinės vertės mokesčio įstatymo Nr. IX-751 19 straipsnio pakeitimo įstatymu Nr. XIV-1551 pratęstas 9 proc. PVM tarifo taikymas maitinimo įstaigoms iki 2023 m. gruodžio 31 d., kultūros renginiams ir apgyvendinimo įstaigoms – neribotai, o atlikėjų teikiamoms paslaugoms – iki 2023 m. birželio 30 d. Įstatymu siekiama minėtiems sektoriams įtvirtinti stabilią, palankią mokestinę aplinką, skatinti pridėtinės vertės kūrimą, tuo pačiu kviesti gyventojus lankytis viešojo maitinimo įstaigose, kultūros renginiuose ir sporto įstaigose.

Mokesčių administravimo įstatymo Nr. IX-2112 2, 3, 12, 13, 25, 26, 32, 33, 38, 39, 40(1), 87, 88, 99, 104(2), 126, 139, 140, 164 straipsnių, priedo pakeitimo ir Įstatymo papildymo 61(3) straipsniu įstatymas Nr. XIV-1658. Jo tikslas – įgyvendinti Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2021 m. gegužės 13 d. nutarimą „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymų nuostatų, susijusių su mokesčių teisinio reguliavimo pakeitimais, atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai. Įstatymu siūloma nustatyti, kad mokesčių įstatymams priimamiems su valstybės biudžeto rodiklių įstatymu yra (gali būti) netaikoma privalomo 6 mėnesių mokesčių įstatymų įsigaliojimo taisyklė, kai nėra sunkinama mokesčių mokėtojo padėtis; nustatyti palūkanų ir delpinigių skaičiavimo taisykles; užtikrinti tinkamą mokesčių mokėtojų duomenų apsaugą, sudaryti teises prielaidas skirti mokesčių įstatymų pažeidimus padariusiems asmenims tinkamai individualizuotas baudas.

Su nekilnojamoju turtu susijusio kredito įstatymo Nr. XII-2769 2, 3, 7, 12, 24, 28, 31, 32, 33, 34 ir 43 straipsnių pakeitimo įstatymas Nr. XIV-1476 ir Vartojimo kredito įstatymo Nr. XI-2153 22, 221, 231 ir 251 straipsnių pakeitimo įstatymas Nr. XIV-1477. Jie priimti siekiant didesnio Lietuvos finansų sistemos stabilumo. Įstatymuose įtvirtinta išimtis, pagal kurią nebūtų taikomas reikalavimas perleisti teises ir reikalavimus pagal kredito sutartis tik asmenims, įrašytiems į Viešąjį vartojimo kredito davėjų ar Viešąjį kredito davėjų sąrašą, kai tas teises ir pareigas perima Lietuvos bankas kaip įkaitą iš kredito davėjo, kuris savo įsipareigojimų vykdymą užtikrino vartojimo ir būsto paskolų portfeliais, kredito davėjui neįvykdžius savo įsipareigojimų. Pagal galiojančią reguliavimą Lietuvos bankas negalėtų būti įrašytas į tokį sąrašą, jis veikia kaip tokių kredito davėjų priežiūros institucija, ir su nekilnojamoju turtu susijusių kreditų bei vartojimo kreditų teikimas nėra jo funkcija. Tokios išimties nustatymas sudarys sąlygas finansų rinkų dalyviams platesnes galimybes susidūrus su sunkumais gauti likvidumo paskolas iš Lietuvos banko, taip pat skolintis iš Lietuvos banko pagal Eurosistemos pinigų politikos operacijas, nes, panaikinus įstatyminius apribojimus Lietuvos bankui perimti tokius paskolų portfelius įsipareigojimų nevykdymo atveju, tokie portfeliai atitiks įkaito tinkamumo kriterijus – prasiplės turto, kurį galima būtų pateikti kaip įkaitą, apimtis skolinantis iš centrinio banko.

EKONOMIKA

Viešųjų pirkimų įstatymo Nr. I-1491 pakeitimo įstatymas Nr. XIV-1669 ir lydintieji įstatymai Nr. XIV-1670–1675. Jais siekiama spręsti praktikoje kylančias viešųjų pirkimų problemas, palengvinti pirkimų vykdymą perkančiosioms organizacijoms ir perkantiesiems subjektams. Iš Seimo priimtų, viešųjų pirkimų vykdymą lengvinančių pakeitimų paminėtini: įvedama kontroliuojančio asmens sąvoka, numatoma galimybė mažos vertės pirkimų atveju netaikyti reikalavimų dėl tiekėjo atitikimo nacionalinio saugumo interesams, supaprastinami techninės ir programinės įrangos įsigijimai, standartizuojamos viešųjų pirkimų sutartys, sudaromos galimybės valstybės įmonėms, akcinėms bendrovėms ir uždarosioms akcinėms bendrovėms, jų dukterinėms ir seserinėms įmonėms vidaus sandorių būdu įsigyti vidaus administravimui reikalingas paslaugas (struktūros tvarkymas, teisinės paslaugos, dokumentų, personalo, turimų materialinių ir finansinių išteklių valdymas) ir kt.

Gaminių ir paslaugų prieinamumo reikalavimų įstatymas Nr. XIV-1633. Įstatymu užtikrinamas Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2019/882 dėl gaminių ir paslaugų prieinamumo reikalavimų (Europos prieinamumo aktas) (toliau – Prieinamumo direktyva), kurios tikslas – suderinti prieinamumo reikalavimus tam tikriems gaminiams ir tam tikroms paslaugoms, kad Europos Sąjungos (toliau – ES) vidaus rinka sklandžiai veiktų, panaikinant dėl skirtingų nacionalinės teisės aktų kylančias kliūtis laisvam gaminių ir paslaugų judėjimui bei kad kuo daugiau asmenų su negalia galėtų naudotis atitinkamais gaminiais ir paslaugomis. Nuo 2025 m. įsigaliosianti

Prieinamumo direktyva bus taikoma kompiuteriams ir operacinėms sistemoms, mokėjimo terminalams ir tam tikriems savitarnos terminalams (pavyzdžiui, bankomatams, bilietų pardavimo automatams, registracijos automatams ir interaktyviems informacijos teikimo savitarnos terminalams), išmaniesiems telefonams ir kitai įrangai, telefonijos paslaugoms, paslaugoms, kuriomis suteikiama prieiga prie audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų, tam tikriems oro, autobusų, geležinkelių ir vandens transporto paslaugų elementams ir t. t.

Pašto įstatymo Nr. VIII-1141 3, 5, 6 ir 17 straipsnių pakeitimo įstatymas Nr. XIV-1682.

Įstatymu į periodinių leidinių pristatymo paslaugos teikimo nuostolių kompensavimo mechanizmą, papildomai įtraukus miestus, kurie patenka į retai ir vidutiniškai tankiai apgyvendintas gyvenamąsias vietas, bus užtikrintos palankesnės verslo sąlygos periodinės spaudos leidėjams, o visuomenei bus išsaugotas spausdintos žiniasklaidos turinio pasiekiamumas. Nuo 2023 m. sausio 1 d. Akcinė bendrovė „Lietuvos paštas“ dėl išaugusių paslaugų sąnaudų didins periodinių leidinių pristatymo miesto gyvenamosiose vietovėse tarifus, o pagal rinkos dalyvių pateiktą informaciją nustatyta, kad miestuose, kurie patenka tarp retai ir vidutiniškai tankiai gyvenamų vietovių, nėra konkurencijos teikiant periodinių leidinių pristatymo paslaugas ir jas teikia tik Lietuvos paštas.

Saugios laivybos įstatymo Nr. VIII-1897 pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIVP-2307(2) (nauja redakcija) (priėmimas numatytas 2022 m. gruodžio 22 d.). Įstatymas reikalingas suskystintų gamtinių dujų laivui-saugyklai „Independence“ įregistruoti Lietuvoje, ir siekiant aiškesnio, nuoseklesnio ir sistemiškesnio teisinio reglamentavimo bei efektyvesnio saugios laivybos reikalavimų laikymosi užtikrinimo.

Energetikos įstatymo Nr. IX-884 192 ir 21 straipsnių pakeitimo įstatymas Nr. XIV-1666, Elektros energetikos įstatymo Nr. VIII-1881 2, 7, 9, 16, 17, 20, 43, 44, 46, 51, 69, 71, 72¹, 751 straipsnių ir vienuoliktojo skirsnio pavadinimo pakeitimo, Įstatymo papildymo 463 ir 72¹ straipsniais ir 711 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymas Nr. XIV-1667; Elektros energetikos įstatymo Nr. VIII-1881 pakeitimo įstatymo Nr. XIV-627 31 straipsnio pakeitimo įstatymas Nr. XIV-1668. Įstatymų pakeitimais nustatyti sugriežtinami reikalavimai asmenims, siekiantiems gauti leidimą vykdyti nepriklausomo elektros energijos tiekimo veiklą ir sumažintas garantinio tiekimo tarifas. Elektros energetikos ir Energetikos įstatymų pakeitimais siekiama išvengti rugpjūtį įvykusios situacijos, kuomet, išaugus elektros kainoms rinkoje, vienas didžiausių tiekėjų buvęs „Perlas Energija“ pranešė negalįs tiekti elektros klientams fiksuota kaina, o vėliau paskelbė ir apie nutraukiamą veiklą. Įstatymų pakeitimuose nurodyta, kad pradėti elektros tiekimo veiklą norintys asmenys privalės būti susiplanavę, kaip valdys rizikas, privalės turėti galiojančią prievolių įvykdymo užtikrinimą. Valstybinei energetikos reguliavimo tarybai (VERT) numatyta būti prievolių įvykdymo užtikrinimo naudos gavėja. Sugriežtinama nepriklausomų tiekėjų veiklos priežiūra, kurią atlieka VERT. Minėtų įstatymų pataisos įteisino ir garantinio tiekimo koeficiento buitiniams vartotojams sumažinimą nuo 1,25 iki 1,15. Sudarytos teisinės galimybės sugrąžinti pritaikytas dalinio kompensavimo elektros buitiniams vartotojams sumas į valstybės biudžetą, kai nepriklausomas tiekėjas, nevykdė prisiimtų įsipareigojimų, nutraukė veiklą arba vienašališkai nutraukė elektros tiekimo sutartis su elektros vartotojais (dėl to buitiniams vartotojais pateko į garantinį tiekimą).

Įstatymas „Dėl Reglamento (ES) 2022/1854 įgyvendinimo“ Nr. XIV-1680; Pelno mokesčio įstatymo Nr. IX-675 31 straipsnio pakeitimo įstatymas Nr. XIV-1681. Reaguodama į poreikį skubiai imtis priemonių dėl aukštų energijos kainų poveikio mažinimo, 2022 m. spalio 6 d. Europos Taryba priėmė Reglamentą (ES) 2022/1854, kuris yra tiesioginio taikymo teisės aktas. Jame įtvirtintu reguliavimu ne vien siekiama nustatyti visoje ES naujas bendras priemones, bet ir įtvirtinti bendrus principus jau valstybių narių nacionaliniu lygiu taikomoms priemonėms ir jas suvienodinti ES mastu, kad būtų kuo mažiau iškraipoma vidaus rinka. Įstatymu siekiama nustatyti institucijų ir kitų asmenų atsakomybes siekiant Reglamente (ES) 2022/1854 nustatyto bendro elektros energijos suvartojimo sumažinimo 10 proc. tikslo; nustatyti institucijų ir kitų subjektų pareigas, susijusias su piko valandų ir elektros energijos suvartojimo piko valandomis prognozės nustatymu, taip pat priemonių, kuriomis būtų siekiama elektros energijos suvartojimo sumažinimo 5 proc. piko valandomis tikslo, įgyvendinimu; nustatyti rinkos pajamų ir pajamų perviršio nustatymo,

skaičiavimo, deklaravimo ir surinkimo principus bei su šiuo reguliavimu susijusių asmenų atsakomybes; nustatyti Energetikos ministerijos, Valstybinės energetikos reguliavimo tarybos ir perdavimo sistemos operatoriaus pareigas, susijusias su Reglamente (ES) 2022/1854 numatyto susitarimo su pagrindine eksportuojančia valstybe dėl pajamų perviršio pasidalijimo pasirašymo įgyvendinimu; nustatyti solidarumo įnašo skaičiavimo principus ir surinkimo tvarką; nustatyti surenkamų lėšų panaudojimo priemonėms, kurios padėtų mažinti neigiamą aukštų energijos kainų poveikį, principus; nustatyti atsakomybes dėl Reglamento (ES) 2022/1854 įgyvendinimo priežiūros ir Europos Komisijos informavimo.

Atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymo Nr. XI-1375 straipsnių pakeitimų ir papildymų projektai Nr. XIVP-2273–2275; Elektros energetikos įstatymo Nr. VIII-1881 16, 21-1, 22, 31 ir 73-2 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIVP-2276. Numatyta, kad jūros vėjo parkas padidins vietinę elektros gamybą iki pusės Lietuvai reikalingo kiekio. Gautas vystymo mokestis, kurį sumokės jūrinio vėjo parko vystytojai (konkurso laimėtojai), leis kompensuoti patirtas valstybės papildomas išlaidas skolinantis gyventojų kompensacijoms už elektros energiją. Numatyta, kad jūrinio vėjo parko vystytojo konkursą vykdys Valstybinė energetikos reguliavimo taryba, visus reikiamus tyrimus atliks konkurso laimėtojas, o Energetikos ministerija parengs reikiamus teritorijų planavimo dokumentus.

Alkoholio kontrolės įstatymo Nr. I-857 2 ir 18 straipsnių pakeitimo įstatymas Nr. XIV-1619. Priėmus Įstatymą alaus, fermentuotų gėrimų, alkoholinių kokteilių grupėms priklausantys alkoholiniai gėrimai, kurių tūrinė etilo alkoholio koncentracija yra didesnė kaip 6 procentai, gali būti išpilstyti į didesnę negu 0,2 litro tarą, išskyrus atvejus, kai šie gėrimai išpilstyti į stiklinę, keraminę, medinę ar metalinę tarą. Natūralios fermentacijos vaisių ir (ar) uogų vynai bei vaisių ir (ar) uogų vynu gėrimai, kurių tūrinė etilo alkoholio koncentracija yra didesnė kaip 6 procentai, gali būti išpilstyti ir į ne didesnę kaip 3,5 litro plastikinę tarą, sudėtinę pakuotę ar kombinuotąją pakuotę. Įstatymo įgyvendinimas Lietuvos gamintojams sudarys lygias konkurencines sąlygas su kitų šalių gamintojais.

EUROPOS SAJUNGOS IR UŽSIENIO POLITIKOS KLAUSIMAI

Su nekilnojamuoju turtu susijusio kredito įstatymo Nr. XII-2769 pakeitimo įstatymas Nr. XIV-1476. Išplėstos Lietuvos banko galimybės realizuoti jam įkeistus su nekilnojamuoju turtu susijusius kreditus ir vartojimo kreditus, kurios šiuo metu dėl galiojančio teisinio reguliavimo ypatumų yra apribotos, pagerinta konkurencinė aplinka ir būsto paskolų prieinamumas, taip pat patikslintos kai kurios su nekilnojamuoju turtu susijusių kreditų teikimo reguliavimo nuostatos, siekiant tinkamai perkelti Direktyvą 2014/17/ES dėl vartojimo kredito sutarčių dėl gyvenamosios paskirties nekilnojamojo turto.

Baudžiamojo proceso kodekso 128, 141 ir 142 straipsnių pakeitimo bei Kodekso papildymo 174(1) straipsniu įstatymas Nr. XIV-1475. Suderintos Baudžiamojo proceso kodekso nuostatos su Direktyvos 2013/48/ES dėl teisės turėti advokatą vykstant baudžiamajam procesui ir Europos arešto orderio vykdymo procedūroms ir dėl teisės reikalauti, kad po laisvės atėmimo būtų informuota trečioji šalis, ir teisės susisiekti su trečiaisiais asmenimis ir konsulinėmis įstaigomis laisvės atėmimo metu, nuostatomis bei pašalintos Europos Komisijos oficialiame pranešime nurodytos šio teisės akto perkėlimo į nacionalinę teisę spragos. Įgyvendintas Reglamentas (ES) 2017/1939, kuriuo įgyvendinamas tvirtesnis bendradarbiavimas Europos prokuratūros įsteigimo srityje. Taip pat pašalintas Europos Žmogaus Teisių Teismo 2018 m. birželio 26 d. paskelbtame Lietuvos Respublikai nepalankiame sprendime byloje D. R. prieš Lietuvą (peticijos Nr. 691/15) nustatytas nacionalinės teisės prieštaravimas Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 5 straipsniui (Teisė į laisvę ir saugumą).

Turizmo įstatymo Nr. VIII-667 pakeitimo įstatymas Nr. XIV-1464 (nauja redakcija). Įtvirtintos nuostatos dėl atvykstamojo turizmo prievolių užtikrinimo, kaip to reikalauja Direktyva (ES) 2015/2302 dėl kelionės paslaugų paketų ir susijusių kelionės paslaugų rinkinių, kuria iš dalies keičiami Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2006/2004 ir Direktyva 2011/83/ES bei panaikinama Tarybos direktyva 90/314/EEB. Patikslintos Įstatymo nuostatos, susijusios su

Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos funkcijomis, teisėmis ir pareigomis, viešosios įstaigos „Keliauk Lietuvoje“ funkcijomis, kelionių organizatorių priežiūra, gidų, turizmo informacijų centru ir apgyvendinimo paslaugų teikimo reguliavimu, sudarytos sąlygos sukurti nacionalinę turistų registravimo informacinę sistemą „E. turistai“.

Vartotojų teisių apsaugos įstatymo pakeitimo įstatymas Nr. XIV-1472 ir lydintis Civilinį procesą reglamentuojančių Europos Sąjungos ir tarptautinės teisės aktų įgyvendinimo įstatymo pakeitimo įstatymas. Perkelta Direktyva (ES) 2020/1828 dėl atstovaujamųjų ieškinių, siekiant apsaugoti vartotojų kolektyvinius interesus.

Pridėtinės vertės mokesčio įstatymo Nr. IX-751 71 straipsnio pakeitimo įstatymas Nr. XIV-1629. Tinkamai perkeltos ir įgyvendintos tam tikros nuostatos iš Direktyvos 2006/112/EB dėl pridėtinės vertės mokesčio bendros sistemos, susijusios su bendru susijusių asmenų gauto atlygio skaičiavimu.

Geros valios kompensacijos už neteisėtai nusavintą Lietuvos žydų ir Lietuvos žydų religinių bendruomenių nekilnojamąjį turtą įstatymo projektas Nr. XIVP-2290(2) (nauja redakcija). Jo tikslas – įvertinus Lietuvos žydų bendruomenės istoriją bei nekilnojamojo turto nacionalizavimo ir nusavinimo aspektus, kompensuoti už Lietuvos žydų religinių bendruomenių nekilnojamąjį turtą (išskyrus žemę) ir Lietuvos žydų nekilnojamąjį turtą, kuris buvo nacionalizuotas ar kitaip neteisėtai nusavintas nacistinio ir sovietinio totalitarinių režimų. Atsižvelgiant į valstybės finansines galimybes, Įstatyme numatomas simbolinis kompensacijos dydis – 37 000 000 eurų. Naujas kompensacijas, kaip ir ligšiolines, numatyta skirti Geros valios fondui, kuris jas išmokėtų turto savininkams bei paveldėtojams. Prašymų bus laukiama iki 2023-ųjų pabaigos, kompensacijos būtų išmokėtos per 2024–2030 metus. Nauja įstatymo redakcija leis 5–10 mln. eurų fondui skirti individualių prašymų dėl kompensacijos už nekilnojamąjį turtą tenkinimui. Vienam asmeniui išmokama piniginė suma nepriklausytų nuo nukentėjusiam priklausiusio nekilnojamojo turto vertės. Likusi suma bus skirta Lietuvoje gyvenančių ar Lietuvos pilietybę turinčių žydų tautybės asmenų religiniams, kultūros, sveikatos apsaugos, sporto, švietimo, mokslo bei kitiems Lietuvos žydų bendruomenės puoselėjimo Lietuvoje tikslams remti. Įstatyme įtvirtintos kompensacijos sumos yra galutinės, ateityje negali būti keičiamos ir reiškiamos pretenzijos dėl jų.

NACIONALINIS SAUGUMAS, KRAŠTO APSAUGA, KORUPCIJOS PREVENCIJA

Seimo nutarimai dėl nepaprastosios padėties įvedimo (pratęsimo) Nr. XIV-1413 ir Nr. XIV-1657. Rusijai pradėjus plataus masto karinę agresiją prieš Ukrainą, Lietuvos Respublikos Prezidentas 2022 m. vasario 24 d. dekretu Nr. 1K-872 „Dėl nepaprastosios padėties paskelbimo“ (toliau – Dekretas) įvedė nepaprastąją padėtį visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje laikotarpiu nuo 2022 m. vasario 24 d. iki 2022 m. kovo 10 d. Seimas 2022 m. vasario 24 d. nutarimu Nr. XIV-929 „Dėl Lietuvos Respublikos Prezidento sprendimo paskelbti nepaprastąją padėtį patvirtinimo“ patvirtino šį Lietuvos Respublikos Prezidento priimtą sprendimą. Šiais sprendimais nepaprastoji padėtis buvo įvesta dėl Rusijos ir Baltarusijos veiksmų, kurie kelia grėsmę pirmajam Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo interesams, be kita ko, susijusiems su patikima valstybės sienos, sudarančios ir Europos Sąjungos išorinės sienos dalį, kontrole ir apsauga. Nuo to laiko saugumo situacija nepagerėjo ir grėsmė visuomenės rimčiai išlieka. Karo veiksmų Ukrainoje mastas plečiasi ir įgauna pozicinį pobūdį. Baltarusijos teritorija panaudojama kaip placdarmas raketų smūgiams, aviacijos antskrydžiams, sunkiosios ginkluotės ir dalinių pergrupavimui bei mobilizuotųjų šauktinių mokymams prieš siunčiant juos į Ukrainą. Baltarusijos hibridinės atakos prieš Lietuvą, siunčiant per sieną nelegalius migrantus, mastas išlieka didelis.

Dėl šių aplinkybių padidėjusios grėsmės visuomenės rimčiai negalima pašalinti laikinai netaikant naudojimosi kai kuriomis konstitucinėmis teisėmis ir laisvėmis apribojimų bei nenustačius nepaprastųjų priemonių situacijai kontroliuoti, tokių kaip valstybės rezervo naudojimas, strateginių objektų apsaugos sustiprinimas, valstybės sienos apsaugos sustiprinimas pasitelkiant Lietuvos kariuomenės pagalbą, vizų režimo sugriežtinimas, transporto priemonių ir asmenų patikra pasienio ruože ir pan. Atsižvelgiant į šias aplinkybes, Seimas priėmė nutarimus, kuriais vėl įvedė (pratęsė)

nepaprastą padėtį Lietuvos pasienio ruožuose su Rusija ir Baltarusija bei pasienio kontrolės punktuose, esančiuose ne pasienio ruožo teritorijoje.

Lietuvos šaulių sąjungos įstatymo pakeitimo įstatymas Nr. XIV-1506 (nauja redakcija). Organizacija iš esmės reformuojama, sustiprinama ir išplečiamos jos funkcijos. Įgyvendinus įstatymą Lietuvos šaulių sąjunga (LŠS) taps labai svarbia visuotinės gynybos grandimi ir platforma, kurioje kiekvienas Lietuvos pilietis, norintis prisidėti prie valstybės gynybos, galės rasti savo vietą, atitinkančią jo kompetenciją ir įgūdžius. Pagal naują įstatymą LŠS prisidės prie gyvybiškai svarbių valstybės funkcijų vykdymo bei dalyvaus valstybės ginkluotoje gynyboje ir pilietiniame pasipriešinime karo padėties ar ginkluotos gynybos nuo agresijos (karo) metu. Taip pat įsteigtas LŠS mokymų centras, o LŠS veiklai skiriamas reikšmingai didesnis biudžetinis finansavimas. Seimo patvirtintame 2023 m. valstybės biudžete šiai organizacijai iš viso numatyta 10,838 mln. eurų.

Civilinės saugos įstatymo pakeitimo įstatymas Nr. XIV-1640 (nauja redakcija). Įstatymo pavadinimas pakeistas į „Krizių valdymo ir civilinės saugos įstatymas“. Juo diegiamas naujas integruotas krizių valdymo ir civilinės saugos sistemos modelis. Vyriausybės kanceliarijoje bus įsteigtas Nacionalinis krizių valdymo centras, kuris Integruotoje krizių ir ekstremaliųjų situacijų valdymo sistemoje tampa pagrindine koordinavimo institucija valstybės lygmeniu. Šis centras vykdys nuolatinę (24/7 režimu) grėsmių Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo interesams stebėseną, vertinimą ir informavimą apie šias grėsmes, organizuos ir koordinuos valstybės pasirengimą krizėms ir ekstremaliosioms situacijoms, jų prevenciją, krizių ir ekstremaliųjų situacijų valdymą. Nacionalinio saugumo komisija bus pagrindinė Vyriausybės sudaroma institucija, priimančia politinius sprendimus dėl veiklos prioritetų, valstybinių pasirengimo, prevencijos ir reagavimo užduočių. Pilnai įdiegus modelį bus sukurtas aiškiai valdomas, gerai koordinuotas grėsmių vertinimo, prevencijos ir atsako į jas mechanizmas, kuriame dalyvaus valstybės ir savivaldybių institucijos, nevyriausybinių organizacijos ir visuomenė.

Draudimo propaguoti totalitarinius, autoritarinius režimus ir jų ideologijas įstatymas Nr. XIV-1679. Šiuo įstatymu yra įtvirtintas totalitarinių ir autoritarinių nurodytų režimų ir jų ideologijų propagavimo draudimas ir su totalitarinių, autoritarinių režimų ir jų ideologijų propagavimu siejamų viešųjų objektų, kurie bet kokia forma įamžina ar atvaizduoja simbolius, informaciją, asmenis, organizacijas, įvykius ar datas, susijusius su totalitariniais, autoritariniais režimais ir jų ideologijomis, tokių režimų propagavimu, jų vykdyta ar vykdoma karine agresija kitos valstybės atžvilgiu, okupacijomis ir represijomis, pakeitimo ar pašalinimo tvarka. Komiteto iniciatyva viešuoju objektu yra pripažįstamas ir bet koks kitas objektas, dėl savo padėties, paskirties ar turinio turintis reikšmės viešiesiems reikalams, o siekiant skatinti kuo aktyvesnę visuomenės pilietinę poziciją dekomunizacijos ir denacifikacijos procesuose ir stiprinti bendruomenių atsparumą priešiškomis informacinėmis kampanijoms, į dekomunizacijos ir denacifikacijos procesus įtraukiami vietos bendruomenių atstovai.

Ginklų ir šaudmenų kontrolės įstatymo pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIVP-2179 ir jį lydintys projektai (projektų priėmimas numatytas 2022 m. gruodžio 22 d.). Jie parengti siekiant tobulinti teisinį reguliavimą, susijusį su ginklų, šaudmenų, civilinių pirotechnikos priemonių ir sprogmenų apyvarta. Šie projektai svarbūs tuo, kad jais sudaryta galimybė privatiems ginklų prekiautojams prekiauti Lietuvoje A kategorijos automatiniais šaunamaisiais ginklais, kurie šiuo metu yra leidžiami civilinėje apyvartoje. Priėmus šiuos projektus šauliai, kariai savanoriai ir profesinės karo tarnybos kariai galės A kategorijos automatinius šaunamuosius ginklus įsigyti ir Lietuvoje. Pagal dabar galiojantį Ginklų ir šaudmenų kontrolės įstatymą, išimtinė teisė Lietuvos Respublikos teritorijoje prekiauti A kategorijos šaunamaisiais ginklais, šaudmenimis, skirtais tik A kategorijos šaunamiesiems ginklams, jų dalimis ir juos importuoti (įvežti) ar eksportuoti (išvežti) yra suteikta Turto valdymo ir ūkio departamentui prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos. Tai sukelia nepatogumų potencialiems pirkėjams, kurių gyvenamoji vieta ne Vilniuje. Be to, Turto valdymo ir ūkio departamentas prie VRM, būdamas vieninteliu subjektu, turinčiu teisę prekiauti A kategorijos šaunamaisiais ginklais, ginklų priedėliais Lietuvoje, negali užtikrinti potencialiems pirkėjams konkurencingų kainų ir platesnio asortimento. Taip pat numatytas draudimas įsigyti ir turėti ginklus, ginklų priedėlius, šaudmenis, jų dalis Rusijos Federacijos ir Baltarusijos Respublikos

piliečiams. Toks ribojimas neapimtų asmenų turinčių dvigubą pilietybę. Asmenims, kurie jau turi ginklus, bus sudarytos galimybės per metus laiko tuos ginklus parduoti per subjektą, turintį teisę prekiauti ginklais arba perduoti policijai sunaikinti ginklą. To nepadarius, turimi ginklai bus paimami Ginklų ir šaudmenų kontrolės įstatymo nustatyta tvarka.

SOCIALINĖ APSAUGA

Piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymo Nr. IX-1675 21 straipsnio pakeitimo įstatymas Nr. XIV-1428. Juo įtvirtinta, kad turintiems teisę į būsto šildymo išlaidų, geriamojo vandens išlaidų ir karšto vandens išlaidų kompensacijas (toliau – kompensacijos) gyventojams dėl jų kreipusis likus mėnesiui iki šildymo sezono pradžios ar jo metu, kompensacijos būtų skiriamos visam šildymo sezonui. Teisę į kompensacijas užtikrinta nuo pačios šildymo sezono pradžios, nepriklausomai nuo to, kada dėl jų kreipiamasi šildymo sezono metu. Šiuo pakeitimu siekta sklandesnio kompensacijų teikimo padaugėjus besikreipiančiųjų skaičiui. Įstatymas galios iki 2024 m. balandžio 30 d., t. y. 2022–2023 m. ir 2023–2024 m. šildymo sezonais.

Šeimynų įstatymo Nr. XI-681 pakeitimo įstatymas Nr. XIV-1511 bei lydimasis Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo Nr. I-1234 14, 48 straipsnių pakeitimo įstatymas Nr. XIV-1512. Pakeitimais siekiama skatinti šeimynų, kuriose globojami vaikai augtų kuo artimesnėje šeimai aplinkoje, steigimąsi ir sudaryti palankesnes sąlygas šeimynų veiklai. Įstatymo pakeitimais sudaroma galimybė šeimynai turėti iki 3 dalyvių, kuomet ji globoja daugiau nei šešis vaikus, tuo užtikrinant globojamo vaiko interesus atitinkančią nepertraukiamą priežiūrą. Taip pat nustatoma, kad šeimynos dalyviu galės būti ne tik šeimynos steigėjo sutuoktinis ar vaikas, bet ir kitas vaiko globėjui keliamus reikalavimus atitinkantis ne jaunesnis nei 21 metų kartu gyvenantis asmuo. Be to, šeimynoje vaikai galės būti ir laikinai apgyvendinami, tais atvejais kai vaikas skubiai paimamas iš jam nesaugios aplinkos. Palaipsniui didinamos iš savivaldybių lėšų mokamas šeimynos dalyvio išlaikymo pajamos, atsižvelgiant į šeimynos dalyvių skaičių.

Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto 2023 metų rodiklių patvirtinimo įstatymas Nr. XIV-1531. Suplanuotos Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto 2023 m. pajamos 8,8 proc. (537 mln. Eur) didesnės, o išlaidos - 13,5 proc. (764,2 mln. Eur) didesnės, negu 2022 m. laukiama (pajamos viršija išlaidas 235, 8 mln. Eur.). Atsižvelgiant į socialinio draudimo pensijų indeksavimo tvarką ir 2023 m. planuojamą pensijų socialinio draudimo perteklių, nuo 2023 m. sausio 1 d. socialinio draudimo pensijos indeksuojamos pagal pagrindinį ir pagal papildomo indeksavimo mechanizmus, pagrindiniam indeksavimui panaudojant 397 mln. Eur, o papildomam – dar 120 mln. Eur VSDF biudžeto lėšų. Bendroji pensijos dalis didės apie 9 proc. (dėl pagrindinio indeksavimo), o individualioji – apie 15 proc. (9,02 proc. dėl pagrindinio ir 5,8 proc. – dėl papildomo indeksavimo). Prognozuojama, kad 2023 m. vidutinė senatvės pensija, turint būtinąjį stažą, bus 575 Eur, t. y. 12,1 proc. arba 62 Eur didesnė negu 2022 m. gruodžio mėn. Vidutinė metinė senatvės pensija, turint būtinąjį stažą, augs sparčiau, negu vidutinis šalies neto darbo užmokestis (toliau – VDU; kuris didės 8,1 proc., lyginant su 2022 m. laukiamu, ir bus 1191 Eur). Vidutinės senatvės pensijos, turint būtinąjį stažą, santykis su VDU bus 48,3 proc. (2022 m. laukiamas – 45,2 proc.). Išlaidos ligos socialiniam draudimui didės 8,5 proc. (40,2 mln. Eur), lyginant su 2022 m. laukiamomis. Šių išlaidų augimas panašus į VDU augimo tempą. Išlaidos motinystės socialiniam draudimui didės 16,6 proc. (68 mln. Eur), lyginant su 2022 m. laukiamomis. Šios išlaidos didės sparčiau, negu VDU. Išlaidos nedarbo socialiniam draudimui didės net 20,1 proc. (59,8 mln.), lyginant su 2022 m. laukiamomis, nes 2023 m. prognozuojamas nedarbo lygio padidėjimas iki 6,8 proc. (nuo 6,3 proc. – 2022 m.).

Ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymo Nr. IX-110 2, 11 ir 111 straipsnių pakeitimo įstatymas Nr. XIV-1444. Juo išplėstas ligos išmokų gavėjų sąrašas užkrečiamųjų ligų protrūkių arba jų epidemijų metu (nesant paskelbtos ekstremaliosios situacijos ir (ar) karantino). Ligos išmoka, švietimo įstaigoje nustačius infekcijų plitimą ribojantį režimą, mokama ne tik motinai (tėvui), įmotei (įtėviui), budinčiam globotojui, globėjui ar laikinai prižiūrinčiam asmeniui, bet ir vaiko senelei (seneliui). Taip pat išplėstas dėl švietimo įstaigoje nustatyto infekcijų plitimą ribojančio

režimo prižiūrimų asmenų sąrašas, į jį įrašant pagal bendrojo ugdymo programą ar specialiesiems ugdymosi poreikiams pritaikytą bendrojo ugdymo programą besimokantį neįgalų asmenį. Prižiūrintiems besimokantį neįgalų asmenį paminėtu atveju mokama ligos išmoka. Priėmus įstatymą suvienodintos ligos išmokų mokėjimo užkrečiamųjų ligų protrūkių arba jų epidemijų metu (nesant paskelbtos ekstremaliosios situacijos ir (ar) karantino) nuostatos su nuostatomis, galiojančiomis ekstremaliosios situacijos ir (ar) karantino metu.

Valstybinio socialinio draudimo įstatymo Nr. I-1336 2, 12 ir 19 straipsnių pakeitimo įstatymas Nr. XIV-1552. Nustatyta, kad už valstybės lėšomis draudžiamus asmenis socialinio draudimo įmokas gali sumokėti ne tik įstaigos, kurių vadovai yra valstybės biudžeto asignavimų valdytojai, bet ir šių įstaigų vadovų įgaliotos asignavimų valdytojui pavaldžios ir (ar) ministrų valdymo sričių biudžetinės įstaigos (pavyzdžiui, Nacionalinė sporto agentūra prie Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos galės sumokėti socialinio draudimo įmokas už sportininkus, draudžiamus valstybės biudžeto lėšomis). Įgyvendinant Konstitucinio Teismo 2022 m. gegužės 19 d. nutarimą Nr. KT-62-N6/2022 ir siekiant taikyti vienodas taisykles pažeidus mokesčių įstatymus bei socialinio draudimo įmokų mokėjimą reguliuojančias nuostatas, įstatyme nustatyta:

- jeigu patikrinimo metu nustatoma, kad socialinio draudimo įmokos neteisėtai sumažintos, priskaičiuojama trūkstama socialinio draudimo įmokų suma ir skiriama bauda *mutatis mutandis* taikant Mokesčių administravimo įstatymo 139 ir 140 straipsniuose nurodytus baudų dydžius ir nustatytą baudų skyrimo tvarką, kurioje numatyta galimybė baudos dydį individualizuoti, atsižvelgiant į pažeidimo pavojingumo pobūdį ir mastą, kaltę (kaltės formą ir rūšį), dėl padaryto pažeidimo atsiradusią žalą, atsakomybę lengvinančias ir sunkinančias aplinkybes;

- daugiau draudėjų atleidimo nuo paskirtų baudų mokėjimo pagrindų, kurie taikomi mokesčių mokėtojams;

- galimybė teismui individualizuoti baudų dydžius, t. y. skundą nagrinėjantis teismas turės teisę skirti draudėjui mažesnio negu nustatyta Mokesčių administravimo įstatymo 139 straipsnyje dydžio baudą, atsižvelgdamas į reikšmingas aplinkybes, dėl kurių draudėjui skirta bauda akivaizdžiai per didelė ir neproporcinga (neadekvati) jo padarytam teisės pažeidimui ir dėl to neteisinga.

Darbo kodekso 135 straipsnio pakeitimo įstatymas Nr. XIV-1690. Juo siūloma nuo 2023 m. sausio 1 d. įtvirtinti teisę į penkių darbo dienų per metus mokymosi atostogas savarankiškai tobulėjantiems darbuotojams ir taip užtikrinti galimybę asmenims mokytis visą gyvenimą. Savišvieta, kaip ir formalusis švietimas, neformalusis švietimas bei švietimo pagalba, yra lygiavertė Lietuvos švietimo sistemos dalis. Šiuo metu galiojančiame Darbo kodekse mokymosi atostogos gali būti suteikiamos tik už mokymąsi pagal formaliojo ir neformaliojo švietimo programas. Priimtas pakeitimas – svarbus žingsnis mokymosi visą gyvenimą koncepcijos įgyvendinimo Lietuvoje link ir tinkamo savišvietos būdu įgytų kompetencijų išnaudojimo darbo rinkoje.

Neįgalųjų socialinės integracijos įstatymo Nr. I-2044 pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIVP-2014(2) (nauja redakcija) ir lydimieji Tikslinių kompensacijų įstatymo, Ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymo, Lygių galimybių įstatymo ir Transporto lengvatų įstatymo pakeitimų projektai. Šiuo įstatymų projektų paketu reformuojama neįgalųjų socialinės integracijos sistema. Tikimasi, kad pakeitimai labiau užtikrins asmenų su negalia lygias teises ir galimybes, didins jų socialinį dalyvavimą, horizontalaus principo, sprendžiant asmenų su negalia klausimus, įgyvendinimą. Negalios vertinimas bus grindžiamas asmens gebėjimų vertinimu, atsižvelgiant į kliūtis, trukdančias asmeniui visapusiškai ir veiksmingai dalyvauti visuomenės gyvenime lygiai su kitais asmenimis. Naujasis negalios modelis sumažins medicininių kriterijų įtaką negalios vertinimo rezultatui. Priėmus pakeitimus, bus iš esmės peržiūrėti negalios vertinimo kriterijai, klausimynai, mažinant medicininių kriterijų įtaką nuo 90 proc. iki 40 proc. negalios vertinimo rezultatui. Tikimasi, kad patobulintas negalios nustatymo modelis, pagalbos koordinavimo mechanizmas leis užtikrinti ir asmens gebėjimus orientuotų paslaugų ir pagalbos savalaikį suteikimą. Tai paskatins asmenų su negalia didesnę įsitraukimą į švietimo sistemą, darbo rinką, kultūrinį gyvenimą ir kitas sritis.

SVEIKATOS APSAUGA

Pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymo Nr. I-1562 2, 24, 25, 26 ir 27 straipsnių pakeitimo įstatymas Nr. XIV-1489 ir Administracinių nusižengimų kodekso 589 straipsnio pakeitimo ir Kodekso papildymo 571 straipsniu įstatymas Nr. XIV-1490, kurių tikslas – užtikrinti sklandų, efektyvų ir kokybišką prašymų nagrinėjimą ir sprendimų dėl jų priėmimą Pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo komisijoje ir teisme, efektyvų sąskaitos lėšų surinkimą ir administravimą bei efektyvią žalos paciento sveikatai prevenciją, taip pat išspręsti kitas taikant Lietuvos Respublikos pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymą iškylančias problemas.

Medicinos praktikos įstatymo Nr. I-1555 1, 2, 3, 4 straipsnių ir priedo pakeitimo, Įstatymo papildymo nauju 1 priedu ir 2 priedu įstatymas Nr. XIV-1509 ir Odontologijos praktikos ir burnos priežiūros praktikos įstatymo Nr. I-1246 2, 3, 5, 10 straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo 1, 2 priedais įstatymas Nr. XIV-1510. Jais siekiama užtikrinti nuoseklų gydytojų rezidentų ir gydytojų odontologų rezidentų (toliau kartu – gydytojai rezidentai) darbo užmokesčio augimą ir sudaryti sąlygas plėsti rezidentūros bazių skaičių Lietuvoje, taip skatinant gydytojų rezidentų pritraukimą į regionų asmens sveikatos priežiūros įstaigas. Tikimasi, kad įsigaliojus įstatymams ir atsiradus teisinėms prielaidoms regionuose esančioms asmens sveikatos priežiūros įstaigoms lengviau tapti rezidentūros bazėmis, gydytojams rezidentams pasirinkus šias rezidentūros bazines ir po rezidentūros studijų nusprendus pasilikti dirbti regionų sveikatos priežiūros įstaigose, sumažės sveikatos priežiūros specialistų trūkumas regionuose, o tai gerins asmens sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumą regionuose, sumažės laukimo eilės. Sveikatos priežiūros įstaigoms tapus rezidentūros bazėmis, bus sudaryta galimybė pritraukti jaunos sveikatos priežiūros specialistus, kurie ir po rezidentūros studijų galėtų toliau likti dirbti sveikatos priežiūros įstaigoje. Laukiama nauda gydytojams rezidentams – nuosekliai kiekvienais rezidentūros studijų metais didėjantis darbo užmokestis. Taip pat tikimasi naudoti ir gydytojų rezidentų studijų kokybei, t. y. įtvirtinus gydytojo rezidento mentoriaus funkcijas, sumažės vienam gydytojo rezidento vadovui tenkančių gydytojų rezidentų skaičius, o tai sudarys galimybę skirti daugiau laiko kiekvieno gydytojo rezidento praktikai, veiklai prižiūrėti ir ją įvertinti.

2023 metų Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto rodiklių patvirtinimo įstatymas Nr. XIV-1533. Juo patvirtintos 2023 metų Privalomojo sveikatos draudimo fondo (toliau – PSDF) biudžeto įplaukos ir išlaidos.

Sveikatos draudimo įstatymo Nr. I-1343 11, 21, 25 ir 28 straipsnių pakeitimo įstatymas Nr. XIV-1554. Jį įgyvendinant bus optimizuoti sutarčių tarp gydymo įstaigų ir teritorinių ligonių kasų sudarymo procesai ir atsisakyta papildomos vertės nesukuriančių Privalomojo sveikatos draudimo tarybos funkcijų.

Tabako, tabako gaminių ir su jais susijusių gaminių kontrolės įstatymo Nr. I-1143 191 straipsnio pakeitimo įstatymas Nr. XIV-1617 ir Alkoholio kontrolės įstatymo Nr. I-857 29 straipsnio pakeitimo įstatymas Nr. XIV-1618. Įstatymais bus užkirstas kelias neteisėtai alkoholio, tabako gaminių ar elektroninių cigarečių reklamai ar vykdomai vidaus ar tarpvalstybinei nuotolinei prekybai tabako gaminiais ir / ar elektroninėmis cigaretėmis internetinėje erdvėje. Pakeitimais siekiama apsaugoti Lietuvos Respublikos rinką nuo uždraustos alkoholio, tabako gaminių ar elektroninių cigarečių reklamos, ir / ar vykdomos vidaus ar tarpvalstybinės nuotolinės prekybos tabako gaminiais ar elektroninėmis cigaretėmis, užtikrintos vienodos konkurencinės sąlygos.

Tabako, tabako gaminių ir su jais susijusių gaminių kontrolės įstatymo Nr. I-1143 2, 17, 26 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 151 straipsniu įstatymas Nr. XIV-1620. Tikslas – reglamentuoti tabako gaminių, su tabako gaminiais susijusių gaminių ir įrenginių, skirtų šiems gaminiams vartoti, pardavimą tiesiogiai neprieinamu būdu, numatant draudimą mažmeninės prekybos vietose viešai eksponuoti (demonstruoti) tabako gaminius, su tabako gaminiais susijusius gaminius ir įrenginius, skirtus šiems gaminiams vartoti. Draudimas netaikomas tabako gaminiams, su tabako gaminiais susijusiems gaminiams ir įrenginiams, skirtiems šiems gaminiams vartoti, parduodamiems tabako gaminių parduotuvėse, tabako gaminių skyriuose (su sąlyga, kad šie gaminiai ir (ar) įrenginiai nėra eksponuojami (demonstruojami) šių parduotuvių ar skyrių išorinėse vitrinose ir (ar) pro kitus išorinius šios parduotuvės ar skyriaus įrenginius), tarptautiniame jūrų ar oro uoste ar

Lietuvos Respublikos valstybės sienos su trečiosiomis šalimis perėjimo punkte įsteigtose prekybos vietose, kuriose prekės parduodamos tik iš Lietuvos Respublikos išvykstantiems keleiviams, taip pat laivuose, orlaiviuose, traukiniuose, vežančiuose keleivius tarptautiniais maršrutais. Šiuo įstatymu įgyvendinamos Pasaulio sveikatos organizacijos Tabako kontrolės pagrindų konvencijos nuostatos ir Konvencijos sekretoriato ekspertų misijos Lietuvoje rekomendacijos.

Sveikatos draudimo įstatymo Nr. I-1343 6 straipsnio pakeitimo įstatymas Nr. XIV-1636 ir Sveikatos sistemos įstatymo Nr. I-552 47 ir 49 straipsnių pakeitimo įstatymas Nr. XIV-1637. Jais siekiama užtikrinti sveikatos priežiūros paslaugų teikimą visiems laikinąją apsaugą gavusiems užsieniečiams. Tikimasi, kad įstatymų įgyvendinimas padės išspręsti ginkluoto konflikto Ukrainoje metu iškilusias problemas dėl užsieniečiams, bėgantiems nuo karo Ukrainoje, teikiamų asmens sveikatos priežiūros paslaugų ir jų teikimo išlaidų apmokėjimo.

Farmacijos įstatymo Nr. X-709 2, 8, 57 ir 59 straipsnių pakeitimo įstatymas Nr. XIV-1639 ir Sveikatos draudimo įstatymo Nr. I-1343 2, 10 ir 15 straipsnių pakeitimo įstatymas Nr. XIV-1688. Įstatymų pagrindinis tikslas – įgyvendinti Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2021 m. spalio 15 d. nutarimą bei užtikrinti racionalų PSDF lėšų, skirtų vaistiniams preparatams ir medicinos pagalbos priemonėms kompensuoti, ir atitinkamai pacientų lėšų, skirtų jiems įsigyti, panaudojimą bei skatinti konkurenciją tarp vaistų tiekėjų, taip pat sveikatos apsaugos ministrui suteikti platesnius įgaliojimus dėl vaistinių preparatų tiekimo ir vartojimo esant tam tikroms aplinkybėms. Atsižvelgiant į Konstitucinio Teismo nutarimą, Farmacijos įstatyme nustatyti vaistinių preparatų ir medicinos pagalbos priemonių bazinių kainų ir paciento priemokų už juos nustatymo kriterijai, kuriais vadovaudamasi Vyriausybė patvirtintų vaistinių preparatų ir medicinos pagalbos priemonių bazinių kainų ir paciento priemokų apskaičiavimo tvarką. Tai turės teigiamos įtakos verslo sąlygoms, nes nustačius minėtus kriterijus, bus užtikrintas teisinis stabilumas, leidžiantis geriau planuoti verslo aplinką. Sveikatos draudimo įstatyme įtvirtintas vadinamasis „priemokų krepšelis“, t. y. nustatyta, kad paciento priemokos asmenims, kurie per kalendorinius metus įsigydami kompensuojamuosius vaistus, už kuriuos paciento priemoka kainyne yra mažiausia, išleidžia didesnę negu trijų vidutinių metinių priemokų dydžių sumą (šiuo metu 45 Eur), bus padengiamos valstybės biudžeto lėšomis (viršijus nurodytą sumą, už vėliau per kalendorinius metus įsigyjamus vaistus, už kuriuos priemoka mažiausia, asmeniui mokėti nereikės). Tikimasi, kad įtvirtinus šią priemonę, bus skatinama vaistų gamintojų konkurencija, o dėl padidėjusios konkurencijos būtų sutaupyta PSDF biudžeto lėšų, nes dėl konkurencijos mažėtų vaistų bazinės kainos. Taip pat būtų skatinamas racionalus vaistų vartojimas, nes būtų vartojami generiniai vaistai, už kuriuos priemoka mažiausia, ir nedidėtų namų ūkių išlaidos vaistams įsigyti, net jei asmenys ir nepasiektų dengiamos metinės priemokų sumos.

ŠVIETIMAS, KULTŪRA, SPORTAS

Visuomenės informavimo įstatymo Nr. I-1418 34-1 straipsnio pakeitimo įstatymas Nr. XIV-1425. Juo laikinai uždraustas Rusijos Federacijos ir Baltarusijos Respublikos įsteigtų, tiesiogiai ar netiesiogiai valdomų, kontroliuojamų ar finansuojamų subjektų radijo programų, televizijos programų ir (ar) atskirų programų retransliavimas ir (ar) platinimas internete. 2022 m. vasario 24 d. Rusijos Federacijos pradėtą agresyvią karinę invaziją prieš Ukrainą lydi nuolatinė ir intensyvi dezinformacijos kampanija visoje Europos Sąjungoje. Reaguodama į tai ir atsižvelgdama į Rusijos veiksmus, kuriais destabilizuojama padėtis Ukrainoje, Europos Sąjunga ėmėsi ribojančių priemonių, tarp jų ir Rusijos valdomų žiniasklaidos priemonių turinio ribojimo. Nors ribojančių priemonių mastas palaipsniui didinamas, Lietuvai, turinčiai išorinę sieną tiek su Rusija, tiek Baltarusija, itin svarbu efektyviai apsaugoti jos visuomenę ir informacinę erdvę nuo šių informacinių grėsmių. Įstatymo pakeitimais siekiama ir toliau apsaugoti Lietuvos visuomenę nuo kryptingos dezinformacijos ir kitų manipuliacijų viešąja informacija, Lietuvos Respublikoje laikinai uždrausti Rusijos Federacijos ir Baltarusijos Respublikos įsteigtų, tiesiogiai ar netiesiogiai valdomų, kontroliuojamų ar finansuojamų subjektų radijo programų, televizijos programų ir (ar) atskirų programų retransliavimą ir (ar) platinimą internete.

Dainų švenčių įstatymo Nr. X-1334 pakeitimo įstatymas Nr. XIV-1513 (nauja redakcija).

Naująja įstatymo redakcija siekiama numatyti efektyvesnes dainų ir šokių švenčių tradicijos išsaugojimo, tęstinumo ir plėtros bei dainų švenčių organizavimo priemonės, detaliau reglamentuoti kompetencijų pasiskirstymą ir funkcijas tarp institucijų, atsakingų už dainų ir šokių švenčių tradicijos išsaugojimą, taip pat suteikti finansines garantijas šventės tradicijų tęstinumui. Tikimasi, kad pagerės dainų švenčių organizavimo procesas, didės informacijos apie dainų šventes sklaida Lietuvoje ir užsienyje, taip pat, tai turės teigiamą poveikį visuomenės įtraukimui į dainų švenčių tradicijos išsaugojimo procesą.

Kultūros centrų įstatymo Nr. IX-2395 pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIVP-2115(2).

Šiuo įstatymu įtvirtinami nauji kultūros centrų veiklos principai, patikslinant jų funkcijas, t. y. nustatomas Lietuvos nacionalinio kultūros centro, kurio savininko teises ir pareigas įgyvendina Kultūros ministerija, svarbiausių veiklų reglamentavimas, sukuriama palankesnė darbo sąlygos regionuose, kurie susiduria su aukštos kompetencijos ir tinkamo išsilavinimo kultūros įstaigų vadovų trūkumu, nustatant savivaldybės kultūros centrų vadovų skyrimo į pareigas antrajai kadencijai tvarką, ir sustiprinamas savivaldybių vaidmuo, užtikrinant ir koordinuojant kultūros centruose teikiamų kultūros paslaugų prieinamumą ir sklaidą visoje savivaldybės teritorijoje.

Profesionaliojo scenos meno įstatymo Nr. IX-2257 pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIVP-2104(2) (nauja redakcija). Įstatymu siekiama peržiūrėti profesionaliojo scenos meno įstaigų veiklos finansavimo mechanizmus ir nacionalinių, valstybinių teatrų ir koncertinių įstaigų kultūrinės edukacijos projektų finansavimą iš Lietuvos kultūros tarybos perkelti į Kultūros ministeriją. Siekiama patikslinti profesionaliojo scenos meno įstaigų sudaromų jungtinės veiklos (partnerystės) sutarčių teisinį reguliavimą, siekiant sudaryti vienodas konkurencines sąlygas Lietuvos įstaigoms ieškant partnerių ir bendradarbiaujant su užsienio valstybių įstaigomis bei papildomai apsaugoti viešąjį interesą užtikrinant tinkamo lėšų panaudojimo kontrolę.

TEISĖ IR TEISĖTVARKA

Saugaus eismo automobilių keliais įstatymo Nr. VIII-2043 2, 3, 10, 13, 15, 17, 19, 20, 22, 24, 25, 271, 29, 30 ir 33 straipsnių pakeitimo įstatymas Nr. XIV-1445, Administracinių nusizengimų kodekso 28, 29, 71, 415, 416, 417, 420, 422, 423, 424, 426, 427, 428, 431, 589, 602, 603, 608, 611 ir 686 straipsnių pakeitimo įstatymas Nr. XIV-1446 ir Baudžiamojo kodekso 68 straipsnio pakeitimo įstatymas Nr. XIV-1447. Šiais įstatymais yra įgyvendintas Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2020 m. liepos 24 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos saugaus eismo automobilių keliais įstatymo 24 straipsnio 7, 8 dalių atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. Įstatymais patobulintas teisinis reglamentavimas, susijęs su lydėjimu specialiosiomis transporto priemonėmis, sudarytos teisinės prielaidos taktinių ir logistinių transporto priemonių, kuriose integruotos ginklų ir valdymo sistemos, privalomąją techninę apžiūrą ir techninę ekspertizę atlikti Lietuvos kariuomenei, pakeistas Eismo įvykių informacinės sistemos valdytojas, siekiant sukurti naują, šiuolaikišką eismo įvykių informacinę sistemą, kurioje būtų tvarkomi visi duomenys, reikalingi eismo įvykiams analizuoti ir eismo saugumo veiklai planuoti. Taip pat įtvirtintos nuostatos, kad Lietuvos Respublikos kelių transporto priemonių vairuotojų registro tvarkytojas, vairuotojui nustatytu periodiškumu nepasitikrinus sveikatos, turėtų teisę registre paskelbti vairuotojo pažymėjimą negaliojančiu dėl medicininių priežasčių.

Administracinių bylų teisenos įstatymo Nr. VIII-1029 158 straipsnio pakeitimo įstatymas Nr. XIV-1474. Įstatymu atsisakyta ABTĮ 158 straipsnio 2 dalies nuostatos, numatančios, kad visais atvejais prašymą dėl proceso atnaujinimo surašo advokatas. Priimtu įstatymu įgyvendintas Konstitucinio Teismo 2022 m. vasario 10 d. nutarimas, kuriuo buvo pripažinta, jog Administracinių bylų teisenos įstatymo (toliau – ABTĮ) 158 straipsnio 2 dalies nuostatos tiek, kiek pagal jas fizinio asmens, neturinčio aukštojo universitetinio teisinio išsilavinimo, prašymą dėl proceso atnaujinimo surašo advokatas visais įstatyme įtvirtintais proceso atnaujinimo pagrindais, įstatymų leidėjui neatsižvelgus į šiame įstatyme įtvirtintų proceso atnaujinimo pagrindų teisinės prigimties skirtumus,

išskyrus tiek, kiek toks reikalavimas nustatytas surašyti prašymui dėl proceso atnaujinimo ABTĮ 156 straipsnio 2 dalies 10, 12 punktuose nustatytais proceso atnaujinimo pagrindais, prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 109 straipsnio 1 daliai, konstituciniams teisinės valstybės, teisingumo principams. Taip pat priimtais ABTĮ pakeitimais tikimasi ne tik palengvinti teisės kreiptis į teismą dėl proceso atnaujinimo realizavimą, bet ir sumažinti asmenų patiriamas bylinėjimosi išlaidas administracinėse bylose.

Administracinių nusižengimų kodekso 417, 589 ir 603 straipsnių pakeitimo įstatymas Nr. XIV-1567. Priimtu įstatymu įtvirtinta atsakomybė už automobilio statymą neįgaliųjų automobiliams skirtose stovėjimo vietose, neturint tam leidimo. Savivaldybių vykdomųjų institucijų įgaliotoms įstaigoms ar įmonėms suteikta teisė fiksuoti pažeidimus žmonių su negalia parkavimo vietose. Priimtomis pataisomis tikimasi sumažinti tokių pažeidimų skaičių ir palengvinti žmonėms su negalia galimybes dalyvauti visuomenės gyvenime, nes parkuotis kitoje vietoje jiems sudėtinga ar net neįmanoma dėl aplinkos kliūčių (šaligatvių, bordiūrų, bei dėl papildomos erdvės, reikalingos pilnam durių atidarymui ir vežimėlio ar vaikštynės pastatymui, trūkumo).

Administracinių nusižengimų kodekso 29 ir 134 straipsnių pakeitimo įstatymas Nr. XIV-1568. Priimtu įstatymu nustatyta administracinė atsakomybė už loterijos bilietų pardavimą arba laimėjimų išmokėjimą jaunesniems kaip 18 metų asmenims fizinėse prekybos vietose ir bilietų pardavimą arba laimėjimų išmokėjimą jaunesniems kaip 18 metų asmenims platinant loterijos bilietus internetu ar telefono ryšiu. Šiuo įstatymu tikimasi sumažinti loterijų skaičių, kuriuose dalyvautų nepilnamečiai.

Politinių organizacijų įstatymas Nr. XIV-1415. Respublikos Prezidentas Politinių organizacijų įstatymą Nr. XIV-1328 grąžino Seimui. Seimas nepritarė Respublikos Prezidento veto ir priėmė įstatymą be pakeitimų. Šis įstatymas reglamentuoja juridinių asmenų, kurių teisinė forma yra politinė partija arba politinis komitetas, steigimą, veiklą, teises, pabaigos (reorganizavimo ir likvidavimo) ir pertvarkymo ypatumus, politinių partijų ir politinių komitetų finansavimo ir finansavimo kontrolės tvarką.

Politinių organizacijų įstatymo Nr. XIV-1415 38 straipsnio pakeitimo įstatymas Nr. XIV-1429. Suderinami teisiniai neatitikimai dėl įstatymo įsigaliojimo ir būtinybė suderinti nuostatas, kad Vyriausybė per dvi savaites iki šio įstatymo įsigaliojimo turi priimti reikalingus įgyvendinamuosius teisės aktus.

Teismų įstatymo Nr. I-480 12, 28, 31, 34, 36, 37, 39, 41, 45, 74, 76, 78, 791, 81, 90, 911, 912, 101, 104, 105, 119, 120, 122 straipsnių, VI skyriaus pirmojo skirsnio pavadinimo ir VII skyriaus pakeitimo įstatymas Nr. XIV-1570 ir jo lydimieji įstatymai Nr. XIV-1571–1610. Priimtu įstatymų paketu sudaromos sąlygos optimizuoti ir paspartinti pretendentų į teisėjus atrankos procedūrą. Nuo 2023 m. sausio 1 d. administracinio teismo teisėjais galės būti skiriami pretendentai į apylinkės teismo teisėjus nustatytus reikalavimus atitinkantys kadenciją baigę Lietuvos Respublikos Seimo kontrolieriai, Lietuvos administracinių ginčų komisijos, Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos, Lietuvos Respublikos vyriausiosios rinkimų komisijos, Valstybinės energetikos reguliavimo tarybos, Mokestinių ginčų komisijos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos pirmininkai, jų pavaduotojai ir nariai ir kiti nustatyti asmenys. Advokatai, turintys ne mažesnę kaip dešimties metų advokato darbo stažą, ir prokurorai, turintys ne mažesnę kaip dešimties metų prokuroro darbo stažą, atitinkantys pretendentai į apylinkės teismo teisėjus nustatytus reikalavimus, galės būti skiriami ir apygardos teismo teisėjais. Iš esmės pertvarkyta teisėjų atranka – bus sudaromi ir nuolat atnaujinami pretendentų į teisėjo pareigas rezerviniai sąrašai, kurie leis pagreitinti teisėjų paskyrimą į atsilaisvinusias vietas ir užtikrins teismų veiklos nepertraukiamumą. Naujomis pataisomis taip pat siekiama subalansuoti teisėjų darbo krūvį ir suvienodinti teisėjų bei teismo darbuotojų darbo sąlygas nuo 2024 m. sausio 1 d. pradedančiame veikti viename pirmosios instancijos administraciniame teisme, t.y. Regionų administraciniame teisme. Regionų apygardos administracinį teismą prijungus prie Vilniaus apygardos administracinio teismo, naująjį Regionų administracinį teismą nuo 2024 m. sausio 1 d. sudarys Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Panevėžio ir Šiaulių rūmai.

Naujomis pataisomis siekiama plačiau naudoti informacines technologijas ir elektroninių ryšių technologijas, taip didinant teismų procedūrų skaitmeninimą bei teisingumo vykdymo prieinamumą visuomenei. Naudojant šias technologijas, bus užtikrintas patikimas byloje dalyvaujančių asmenų ir kitų proceso dalyvių tapatybės nustatymas, paaiškinimų ir parodymų davimas, klausimų ir prašymų pateikimas be techninių kliūčių, užtikrintas veiksmingas ir konfidencialus byloje dalyvaujančių asmenų bendravimas su advokatu (atstovu). Naudojant šias technologijas, bylos galės būti nagrinėjamos teisėjui ar teisėjų kolegijos nariams, byloje dalyvaujantiems asmenims ir kitiems proceso dalyviams esant skirtingose teismo ar ne teismo patalpose.

Priimtomis Administracinių bylų teisenos įstatymo pataisomis nustatomos administracinių bylų teisingumo taisyklės, kad administracinė byla yra nagrinėjama: 1) teismo rūmuose, kurių veiklos teritorijoje yra pareiškėjo gyvenamoji vieta (buveinė), jei ji yra Lietuvos Respublikos teritorijoje; 2) kai skundą (prašymą, pareiškimą) paduoda pareiškėjas, kurio gyvenamoji vieta (buveinė) yra ne Lietuvos Respublikos teritorijoje, – pareiškėjo pasirinktuose teismo rūmuose; 3) kai skundą (prašymą, pareiškimą) paduoda keli pareiškėjai, kurių gyvenamoji vieta (buveinė) yra skirtingų teismo rūmų veiklos teritorijose, – pareiškėjų bendrai pasirinktuose teismo rūmuose, kurių veiklos teritorijoje yra bent vieno iš pareiškėjų gyvenamoji vieta (buveinė). Šios taisyklės gali būti netaikomos, kai byla nagrinėjama rašytinio proceso tvarka,

Vartotojų teisių apsaugos įstatymo Nr. I-657 131, 30, 32, 33, 34 straipsnių ir priedo pakeitimo įstatymas Nr. XIV-1472 ir Civilinį procesą reglamentuojančių Europos Sąjungos ir tarptautinės teisės aktų įgyvendinimo įstatymo Nr. X-1809 priedo pakeitimo ir papildymo devintuoju-6 skirsniu įstatymas Nr. XIV-1473. Įstatymais siekiama užtikrinti 2020 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2020/1828 dėl atstovaujamųjų ieškinių siekiant apsaugoti vartotojų kolektyvinius interesus, kuria panaikinama Direktyva 2009/22/EB, nuostatų perkėlimą į nacionalinę teisę. Įgyvendinant Direktyvoje (ES) 2020/1828 numatytą atstovaujamųjų ieškinių mechanizmą, skirtą apsaugoti vartotojų kolektyvinius interesus, įstatymais nacionaliniu lygmeniu sudaromos veiksmingos sąlygos reikšti ieškinius dėl vartotojų viešojo intereso gynimo ir taip užtikrinti aukštą vartotojų apsaugos lygį.

Peticijų konstitucinis įstatymo projektas Nr. XIVP-1974(2) ir Seimo statuto „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo statuto Nr. I-399 80 straipsnio pakeitimo“ projektas Nr. XIVP-2185(2) (priėmimas numatomas 2022 m. gruodžio 23 d.). Poreikis reguliuoti peticijos teisės įgyvendinimo tvarką konstituciniu įstatymu paskatino Peticijų konstitucinio įstatymo projekto svarstymą ir priėmimą Seime. Iki šiol ši visuomeninių santykių sritis buvo reglamentuojama ordinarinio įstatymo lygmens teisės aktu – Lietuvos Respublikos peticijų įstatymu. Konstitucinio įstatymo projektu, iš esmės nereformuojant peticijų teisės įgyvendinimo mechanizmo, aiškiau ir nuosekliau sureguliuota peticijų teisės įgyvendinimo tvarka: nustatyta galimybė įgyvendinti peticijų teisę dėl visų norminių teisės aktų, sudarant galimybę pareiškėjui įgyvendinti peticijos teisę pateikiant kreipimąsi ne tik Lietuvos Respublikos Seimui, Vyriausybei ar savivaldybės institucijoms, bet ir kitoms institucijoms, su kurių priimamais norminiais teisės aktais sietini kreipimesi išdėstyti prašymai ar siūlymai; aiškiau įvardyti kreipimuisi (peticijai) keliami reikalavimai; patobulintas peticijų nagrinėjimo procesas.

Vyriausybės įstatymo Nr. I-464 vienuoliktojo skirsnio pavadinimo ir 52 straipsnio pakeitimo bei Įstatymo papildymo 53 straipsniu įstatymo projektas Nr. XIVP-2299 (priėmimas numatomas 2022 m. gruodžio 23 d.). Lietuvos Respublikos teisės aktai nereguliuoja Europos Žmogaus Teisių Teismo (toliau – EŽTT) teisėjų bei Europos Sąjungos Teisingumo Teismui (toliau – ESTT) padedančių generalinių advokatų, kuriuos į pareigas siūlo Lietuvos Respublika, kandidatūrų siūlymo tvarkos. Siūlant EŽTT teisėjų nuo Lietuvos Respublikos kandidatūras buvo taikomos *ad hoc* procedūros. Pažymėtina ir tai, kad Lietuvos Respublikos teisės aktai nereguliuoja kandidatų į ESTT teisėjus, generalinius advokatus, EŽTT teisėjus, kuriuos į pareigas siūlo Lietuvos Respublika, bei į EŽTT *ad hoc* teisėjų sąrašą, kurį teikia Lietuvos Respublika, atrankos tvarkos. Šių kandidatų atrankai buvo taikomos *ad hoc* procedūros. Siekiant tinkamo Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių konvencijos įgyvendinimo bei įsipareigojimų, prisiimtų iš narystės ES, vykdymo, atsižvelgiant į

viešumo ir skaidrumo principų teisėjų kandidatūrų į minėtus teismus atrankos bei siūlymo procese užtikrinimo svarbą, kartu įvertinus ES ir ET lygiu veikiančių patariamųjų komitetų, vertinančių valstybių pateiktų kandidatų tinkamumą užimti atitinkamo teismo teisėjo pareigas, praktiką, Įstatymo projektu buvo pasiūlyta pakeisti ir papildyti Vyriausybės įstatymą ir jame: nustatyti EŽTT teisėjų bei ESTT padedančių generalinių advokatų, kuriuos į pareigas siūlo Lietuvos Respublika, siūlymo tvarką; reglamentuoti šių kandidatų atrankos tvarką; nustatyti, jog atrankos į EŽTT ad hoc teisėjų sąrašą tvarką nustatys Vyriausybė.

ŽMOGAUS TEISIŲ KLAUSIMAI

Pilietybės įstatymo Nr. XI-1196 24, 30, 31, 32, 33 ir 36 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIVP-1914 (2) (priėmimas numatomas 2022 m. gruodžio 23 d). Įstatymas buvo svarstomas, atsižvelgiant į esamą Rusijos karo Ukrainoje situaciją ir grėsmę Lietuvai, taip pat visam regionui. Šiuo metu galiojantis Pilietybės įstatymas numatė pilietybės suteikimo, turint kitos valstybės pilietybę, atvejus, tačiau išimties tvarka suteiktos Lietuvos Respublikos pilietybės netekimo mechanizmai nėra pakankami ir neatliepia dabartinės geopolitinės situacijos. Priėmus įstatymą, bus ištaisyti šiuo metu galiojančios Pilietybės įstatymo redakcijos reguliavimo trūkumai – patikslinta Pilietybės įstatymo 24 straipsnio formuluotė, ir nedviprasmiškai įtvirtinti pilietybės netekimo atvejai. Įstatymo nuostatos numato, kad išimties tvarka įgytos Lietuvos Respublikos pilietybės, būdamas ir kitos valstybės piliečiu, neteks asmuo, kuris savo veiksmais kelia grėsmę Lietuvos Respublikos interesams, viešai reiškia palaikymą valstybei, keliančiai grėsmę Lietuvos Respublikos ir (ar) kitų Europos Sąjungos valstybių narių ir (ar) jų sąjungininkų saugumo interesams, taip žemindamas Lietuvos Respublikos vardą. Įstatyme taip pat nustatyta tvarka, kuria remiantis, bus galima inicijuoti išimties tvarka įgytos Lietuvos Respublikos pilietybės netekimo procesą.

Susirinkimų įstatymo Nr. I-317 2, 6, 7, 12 straipsnių ir II skyriaus pavadinimo pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIVP-1328 (2) (priėmimas numatomas 2022 m. gruodžio 22 d.). Lietuvos Respublikos Konstitucijos 36 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad negalima drausti ar trukdyti piliečiams rinktis be ginklo į taikius susirinkimus. Priėmus Įstatymą, jo nuostatos bus suderintos su 2023 m. balandžio 1 d. įsigaliosiančia Vietos savivaldos įstatymo nauja redakcija, kuri keičia vykdomosios institucijos sąvoką ir mero, kaip vykdomosios institucijos, įgaliojimus, taip pat ir derinant susirinkimo organizavimą veiksmų (neveikimo) ar pranešimo apie organizuojamą susirinkimą suderinimą apskundimo teismui tvarką bei terminus, įskaitant skundo (apeliacinio skundo) nagrinėjimo teisme terminus. Įstatyme patikslinama, kad susirinkimo organizatoriai merui arba jo įgaliotam savivaldybės administracijos direktoriui rašytinį pranešimą apie organizuojamą susirinkimą, kuriame dalyvautų daugiau kaip 15 žmonių, privalėtų pateikti ne vėliau kaip prieš 4 darbo dienas iki numatytos susirinkimo dienos. Taip pat numatoma, kad toje pačioje vietoje tuo pačiu laiku gali vykti ne daugiau kaip 2 tokie susirinkimai. Įsigaliojus Įstatymo nuostatoms mero arba jo įgalioto savivaldybės administracijos direktoriaus veiksmai (neveikimas) ar pranešimo apie organizuojamą susirinkimą suderinimas per 2 darbo dienas nuo nustatyto termino pranešimui apie organizuojamą susirinkimą suderinti pabaigos galės būti skundžiami pirmosios instancijos administraciniam teismui.

Religinių bendruomenių ir bendrijų įstatymo Nr. I-1057 6 straipsnio pakeitimo įstatymas (toliau – Įstatymas) ir Lietuvos Respublikos Seimo statutas dėl Seimo statuto Nr. I-399 70 straipsnio papildymo (priėmimas numatomas 2022 m. gruodžio 22 d.). Teisės aktų projektu parengimą paskatino poreikis įgyvendinti Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2021 m. rugsėjo 7 d. nutarimą ir Europos Žmogaus Teisių Teismo 2021 m. birželio 28 d. sprendimo byloje Senovės baltų religinė bendrija „Romuva“ prieš Lietuvą (toliau – EŽTT sprendimas) bendrąsias priemones. KT nutarimu pripažinta, kad Lietuvos Respublikos religinių bendruomenių ir bendrijų įstatymo (Žin., 1995, Nr. 89-1985) (toliau – Įstatymas) 6 straipsnio 2 dalies nuostata „jeigu prašymas nepatenkinamas, pakartotinai galima dėl to kreiptis praėjus 10 metų nuo prašymo nepatenkinimo dienos“ prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 26 straipsnio 1 daliai, 43 straipsnio 1 daliai. Konstitucinis Teismas konstatavo, kad tokiu teisiniu reguliavimu yra sudaromos prielaidos pernelyg suvaržyti arba nepagrįstai pasunkinti Konstitucijos 43 straipsnio 1 dalyje garantuojamą tų bažnyčių

ir religinių organizacijų, kurios, kaip reikalauja Konstitucija, turi (arba laikui bėgant įgyja) atramą visuomenėje ir jų mokymas bei apeigos neprieštarauja įstatymui ir dorai, teisę būti išskirtoms iš kitų tradicinėmis nesančių bažnyčių bei religinių organizacijų suteikiant joms specialų statusą, nes valstybės pripažintos religinės organizacijos statuso įgijimo procedūros trukmė tampa itin ilga. EŽTT sprendimu nustatyti Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – ir Konvencija) 13 straipsnio ir 14 straipsnio, taikomo kartu su 9 straipsniu, pažeidimai, nurodant tam tikrus Lietuvos Respublikos teisinio reguliavimo trūkumus.

VALSTYBĖS VALDYMAS IR SAVIVALDA

Fiskalinės sutarties įgyvendinimo konstitucinio įstatymo Nr. XI-1289 1, 4 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo priedu konstitucinio įstatymo projektas Nr. XIVP-2198(2) (priėmimas numatomas 2022 m. gruodžio 23 d.). Pažymėtina, kad t. y. įstatymas, kuris projekto svarstymo stadijos metu buvo patikslintas sujungiant du projektus: Lietuvos Respublikos Vyriausybės pateiktą projektą Nr. XIVP-2198 ir Lietuvos Respublikos Prezidento pateiktą projektą Nr. XIVP-1242. Konstitucinio įstatymo projekte siūloma nustatyti savivaldybėms taikomų fiskalinės drausmės – biudžeto sudarymo – taisyklių lankstumo sąlygą (taisyklę), susijusią su asignavimais, skirtais ES ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšoms bendrai finansuoti, įskaitant tinkamų finansuoti išlaidų daliai tenkantį pridėtinės vertės mokestį, taip pat su sukauptomis nepanaudotomis savivaldybių biudžetų pajamomis. Priėmus įstatymą savivaldybės turės galimybių ne tik įgyvendinti ES lėšomis finansuojamus projektus ir prisidėti prie gyvenimo kokybės gerinimo savo bendruomenėms, tačiau turės ir daugiau lėšų savo iniciatyvoms, nes galės per metus sutaupytas lėšas naudoti ir kitais metais, todėl bus skatinamos taupyti didesniems ir reikšmingesniems darbams.

Parengė

Informacijos ir komunikacijos departamento

Tyrimų skyriaus patarėja

Dalia Juknevičiūtė

Tel. (8 5) 239 6185, el. p. dalia.jukneviciute@lrs.lt

Seimo kanceliarijos Informacijos ir komunikacijos departamento Tyrimų skyriaus parengti analitiniai ir informaciniai darbai skirti Seimo narių parlamentinei ir Seimo kanceliarijos veiklai. Šiuose darbuose pateikta informacija nėra oficiali Lietuvos Respublikos Seimo pozicija.

Šį darbą atgaminti, išleisti, platinti, versti, perdirbti, viešai skelbti, išskyrus įstatymų nustatytas išimtis, galima tik gavus Seimo kanceliarijos leidimą.

Visais atvejais naudojant šį darbą privaloma nurodyti šaltinį.

© Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarija, 2022